

TUKUMA NOVADA

ILGSTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA LĪDZ 2033.GADAM

Tukums, 2014

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033.gadam

Izstrādāta pamatojoties uz Tukuma novada domes 25.04.2013. lēmumu
(protokola Nr.7,18 §).

Apstiprināta ar Tukuma novada domes 18.12.2014. lēmumu (protokola Nr.15,4 §).

Tukums, 2014.gada decembrī

Satura rādītājs

Ievads.....	4
1. Tukuma novads šodien.....	7
2. Tukuma novads valsts un reģiona mēroga attīstības stratēģijās.....	19
3. Stratēģiskā daļa.....	25
Vīzija.....	26
Mērķi.....	28
Rīcības virzieni un prioritātes.....	36
Specializācija.....	39
4. Telpiskās attīstības perspektīva.....	40
Galvenās funkcionālās telpas un telpiskās struktūras elementi.....	42
Apdzīvojuma struktūra un publisko pakalpojumu klāsts.....	44
Galvenie transporta koridori.....	48
Maģistrālie inženierkomunikācijas tīkli.....	51
Lauku teritorijas telpiskā struktūra un industriālās teritorijas.....	52
Dabas, kultūrvēsturiski nozīmīgās un ainaviski vērtīgās teritorijas..	54
Tukuma pilsētas attīstības perspektīva.....	56
Prioritāri attīstāmās teritorijas.....	58
5. Uzraudzības un novērtēšanas kārtība.....	59
Izmantotie un skatītie dokumenti un citi materiāli.....	62
Pielikums. Pārskats par sabiedrības līdzdalību	

Ievads

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033.gadam (turpmāk **Stratēģija**) ir Tukuma novada pašvaldības ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts novada ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

Ilgspējības principa ievērošana nozīmē, ka teritorijas attīstību plāno tā, lai saglabātu un veidotu esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību¹.

Stratēģijas tiesiskā ietvara pamatu veido:

- likums „Par pašvaldībām” (pieņemts 19.05.1994.);
- Attīstības plānošanas sistēmas likums (pieņemts 08.05.2008.);
- Teritorijas attīstības plānošanas likums (pieņemts 13.10.2011.);
- Ministru kabineta 16.10.2012. noteikumi Nr.711 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
- Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
- Tukuma novada pašvaldības nolikums;
- u.c.

Plānojot Tukuma novada attīstību, Stratēģijas izstrādē ņemti vērā Latvijas Republikas, Eiropas Savienības, dažādu mērogu reģionālie (Baltijas jūras reģiona, Rīgas plānošanas reģiona) teritorijas attīstības plānošanas un politikas plānošanas dokumenti, kā arī sekots līdzi vēl neapstiprinātu dokumentu izstrādes gaitai. Attiecīgi Stratēģijā ievēroti:

- Ilgtermiņa konceptuālais dokuments „Latvijas izaugsmes modelis. Cilvēks pirmajā vietā”;
- Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (turpmāk Latvija 2030);
- ES stratēģija Baltijas jūras reģionam;
- Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei (turpmāk Eiropa 2020);
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam (turpmāk NAP 2014-2020);
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000.-2020.gadam;
- Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2005.-2025.gadam;
- topošā Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam;
- u.c. dokumenti.

Stratēģijas izstrādes gaitā skatīti kaimiņu pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumenti.

Tukuma novada Stratēģijas izstrāde nav uzsākta, stājoties pie „baltas lapas” - pašvaldība 2011.gadā ir apstiprinājusi *Tukuma novada integrētās attīstības programmu 2011.-2017.gadam* un *Tukuma novada teritorijas plānojumu 2011.-2023.gadam*, un Stratēģija pamatā balstās uz šiem dokumentiem, ņemot vērā attīstības plānošanas aktualitātes nacionālā un reģionālā mērogā, tai skaitā tiesiskā ietvara izmaiņas.

¹ Teritorijas attīstības plānošanas likums. Pieņemts 13.10.2011.

Stratēģijas galvenais uzdevums ir kalpot par ilgtermiņa ietvaru Tukuma novada Attīstības programmai un Teritorijas plānojumam, radot priekšnoteikumus Tukuma novada ilgtspējīgai un integrētai attīstībai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai. Balstoties uz Stratēģiju, aktualizējot novada Attīstības programmas Rīcības plānu un Investīciju plānu, tiek gatavota Tukuma novada attīstības programma 2015.-2020.gadam, tiek veikti grozījumi novada Teritorijas plānojumā. Balstoties uz Stratēģiju, tiks gatavoti vidēja termiņa un īstermiņa plānošanas dokumenti nākotnē, kā arī, ja nepieciešams, var izstrādāt kādas teritorijas lokālplānojumu - plānošanas dokumentu, ar kuru tiek detalizēti vai mainīti teritorijas plānojuma nosacījumi attiecīgajā pašvaldības teritorijas daļā, vai kādas jomas tematisko plānojumu – plānošanas dokumentu, kura ietvaros tiek plānota sektora attīstība vai tiek risināti tematiski definētu jomu attīstības jautājumi.

1.attēls. Pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu sistēma ²

² Izmantots un papildināts attēls no Rīgas plānošanas reģiona metodoloģiskā materiāla Attīstības plānošana pašvaldībās. Rīga, RPR, 2013.

Stratēģijas dokuments ir strukturēts piecās daļās.

Pirmajā nodaļā dots īss esošās situācijas raksturojums - Tukuma novads šodien. Esošās situācijas analīzei izmantoti novada pašvaldības sagatavotie ikgada Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas pārskati³, pašvaldības gada publiskie pārskati, kā arī citi pašvaldības materiāli un dažādi statistikas dati.

Likums⁴ paredz, ka vietējā līmeņa attīstības plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti reģionālā un nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem, tāpēc otrajā nodaļā īsumā atspoguļota Tukuma novada vieta Latvijas un Rīgas plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentos.

Trešajā – Stratēģiskajā daļā - atspoguļots Tukuma novada nākotnes skatījums – vīzija, mērķi, specializācija, rīcības virzieni un prioritātes.

Ceturtā nodaļa ietver novada telpiskās attīstības perspektīvu. Šīs nodaļas astoņās sadaļās rakstiski un grafiski atspoguļoti Tukuma novada teritorijas attīstības principi, ietverot arī vadlīnijas turpmāko plānojumu izstrādei.

Stratēģijas piektajā nodaļā aprakstīta tās īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība. Noslēgumā doti izmantoto saīsinājumu un dokumenta sagatavošanā izmantoto materiālu saraksts.

Laikā no 2014.gada 2.oktobra līdz 10.novembrim notika Stratēģijas projekta publiskā apspriešana. Atsevišķā pielikumā ietverts Pārskats par sabiedrības līdzdalību Stratēģijas izstrādē, kas sagatavots pēc Stratēģijas projekta publiskās apspriešanas un atspoguļo saņemtos priekšlikumus, iebildumus, komentārus.

Stratēģijas izstrāde uzsākta ar Tukuma novada Domes 2013.gada 25.aprīļa lēmumu (protokols Nr.7., 18) „Par Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2033.gadam izstrādes uzsākšanu”. Stratēģijas izstrādes vadītāja ir Tukuma novada Attīstības nodaļas vadītāja Anita Šēlunda, konsultante SIA „Publiskās pārvaldes konsultācijas” eksperte LU EVF asociētā profesore Inga Vilka, kartogrāfisko materiālu sagatavoja SIA „Reģionālie projekti” teritorijas plānotājs Ivo Narbutis. Stratēģijas izstrādes gaitā darbojās piecas darba grupas – Izglītības; Kultūras un sporta; Sociālās aprūpes un veselības; Infrastruktūras un vides; Uzņēmējdarbības un lauku attīstības darba grupas, kā arī tika rīkots Tukuma novada jauniešu seminārs. Šo dokumentu caurvij jauniešu pausto atziņu un viedokļu atspoguļojums.

Stratēģijas izstrādes gaitā uzsākta Tukuma novada attīstības programmas aktualizācija, gatavojot Tukuma novada attīstības programmu 2015.-2020.gadam.

Novada attīstības plānošanas dokumenti ir vienošanās starp pašvaldību un sabiedrību par nākotnes redzējumu, un tie veido ietvaru kopīgai darbībai. Tai pašā laikā jāatceras, ka plānošana ir nepārtraukts process, strauji mainīgajā vidē meklējot iespējami labākos un pieņemamākos risinājumus.

³ Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas pārskats par 2013.gadu.

Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas pārskats par 2012.gadu. Pieejams:

http://www.tukums.lv/images/stories/Pilseetas_teritorijas_plaanojums/attistibas_programmas_parskats_par_2012_gadu_2013_05_23.pdf

Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas pārskats par 2011.gadu. Pieejams:

http://www.tukums.lv/images/stories/tritorija/2012.gads/attistibas_programmas_parskats_par_2011_gadu_2012_11_22.pdf

⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likums. Pieņemts 08.05.2008.

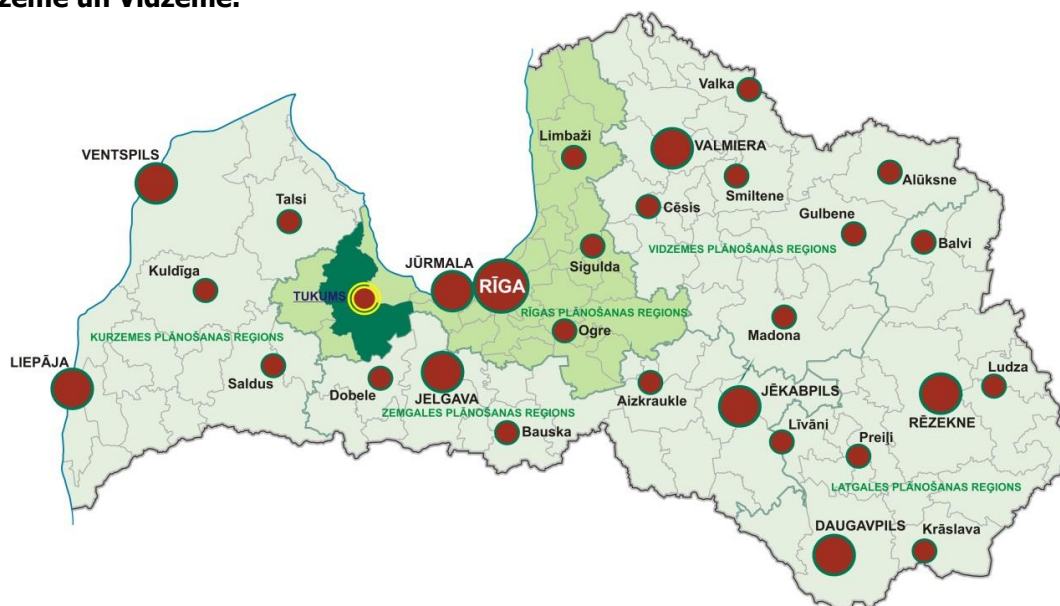
1. TUKUMA NOVADS ŠODIEN

Tukuma novads ir viena no Latvijas 119 administratīvajām teritorijām, viens no Latvijas 109 novadiem, kur pārvaldi savas kompetences ietvaros veic pašvaldība.

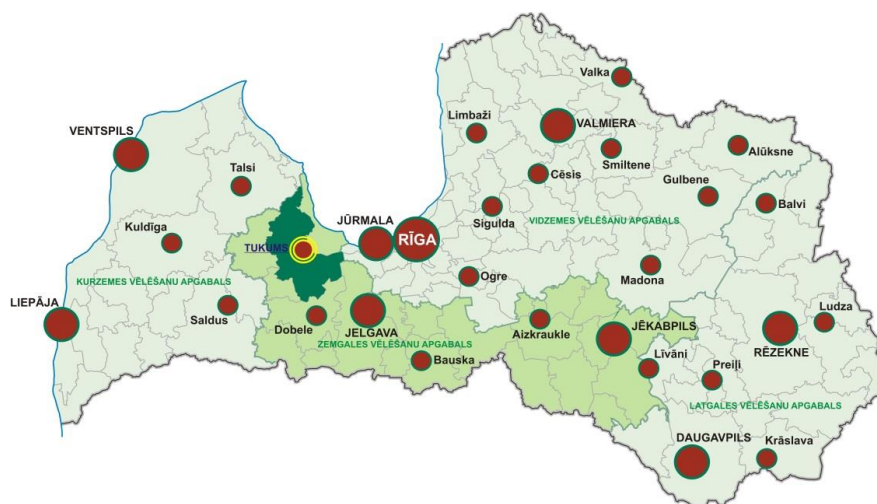
Atrašanās vieta un reģionālā piederība

Tukuma novada teritorija atrodas Latvijas vidusdaļas rietumu malā. Tukuma novads ietilpst Rīgas plānošanas reģionā, Pierīgas statistikas reģionā, Zemgales (Saeimas) vēlēšanu apgabalā, un nereti tas dēvēts par vārtiem uz Kurzemi.

Ņemot vērā Latvijas teritorijas dažādos reģionālos dalījumus, var teikt: **te satiekas Zemgale, Kurzeme un Vidzeme.**

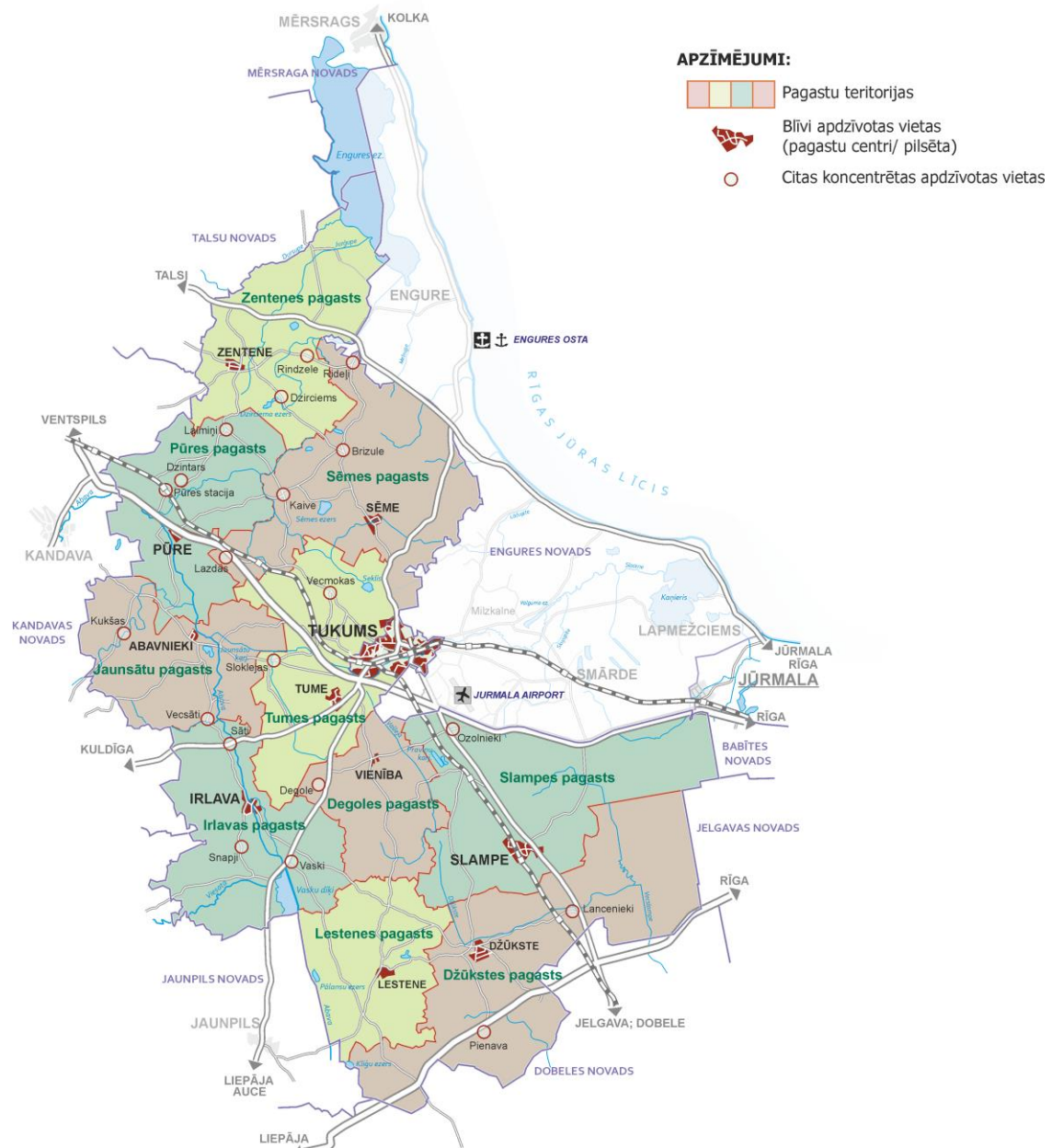
2.attēls. Tukuma novads un plānošanas reģioni Latvijā.

3.attēls. Tukuma novads un Saeimas vēlēšanu apgabali Latvijā.

Teritorija

Tukuma novada teritorijas platība ir 1194 km².⁵ Tas ir jaukts pilsētas un lauku novads. Pēc platības Tukuma novads ir **lielākais novads Rīgas plānošanas reģionā**.

4.attēls. Tukuma novada teritoriālās vienības.

⁵ Pēc CSP datiem.

“Lepojos ar neskarto dabu, svaigo gaisu, sakopto vidi, ledus halli un visām izglītības iestādēm Tukuma novadā.”

Novads izveidots 2009.gadā administratīvi teritoriālās reformas ietvaros, apvienojot 11 bijušā Tukuma rajona pašvaldību administratīvās teritorijas – Tukuma pilsētu, Degoles, Džūkstes, Irlavas, Jaunsātu, Pūres, Lestenes, Sēmes, Slampes, Tumes un Zentenes pagastus. Pilsēta un 10 pagasti šobrīd ir novada teritoriālās vienības.

Administratīvais centrs

Tukuma novada **administratīvais centrs ir Tukuma pilsēta** (bijušais Tukuma rajona centrs), kam pilsētas tiesības ir kopš 1795.gada.

Kaimiņi

Tukuma novada teritorija robežojas ar astoņu pašvaldību teritorijām.

Tās ir Engures, Jaunpils, Kandavas, Talsu, Mērsraga, Dobeles un Babītes novadi un Jūrmalas pilsēta.

Novada kaimiņu pašvaldības ietilpst Rīgas, Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos.

Sasniedzamība un attālumi līdz citām pilsētām

Tukuma novada teritoriju šķērso divi starptautiskas nozīmes multimodāli TEN-T tīkla transporta koridori – valsts galvenais autoceļš A 10 (E22) Rīga – Ventspils un dzelzceļa līnija Rīga – Tukums – Ventspils (novadā ir divas pasažieru dzelzceļa stacijas), kā arī valsts galvenais autoceļš A9 Rīga – Skulte-Liepāja un dzelzceļa līnija Jelgava – Tukums – Ventspils. Tukuma pilsētas pievārtē, 5 km no tās, Engures novadā atrodas lidlauks (saukts gan par Tukuma lidlauku, gan par Jūrmalas lidostu), kas var uzņemt praktiski visus gaisa kuģu tipus.

Attālums no Tukuma līdz galvaspilsētai Rīgai ir 65 km, līdz Talsiem – 56 km, Jelgavai – 54 km, Dobelei – 45 km, Saldus – 72 km, Kuldīgai – 96 km, Ventspilij – 125 km, Liepājai – 168 km.

Iedzīvotāji

Tukuma novadā dzīvo **31,9 tūkstoši iedzīvotāju**⁶.

Pēc iedzīvotāju skaita Tukuma novads ir **trešais lielākais novads Latvijā**.

Līdzīgi kā visā Latvijā, arī Tukuma novadā iedzīvotāju skaits sarūk gan negatīvas dabiskās kustības, gan migrācijas rezultātā, kas ir izteikti dominējoša.

65% iedzīvotāju ir darbaspējas vecumā, 19% virs darbaspējas vecumā, 16% līdz darbaspējas vecumā. Demogrāfiskās slodzes līmenis Tukuma novadā (547) ir nedaudz augstāks kā vidēji Latvijā (539)⁷.

53% novada iedzīvotāju ir sievietes, 47% - vīrieši⁸. Tukuma novadam raksturīgs salīdzinoši viendabīgs iedzīvotāju etniskais sastāvs - 84% iedzīvotāju ir latvieši, 9% krievi, 2% baltkrievi⁹.

Novadā iedzīvotājiem vecuma grupā 30-34 gadi 24,1% ir augstākā izglītība (Latvijā 33,7%) un 16,2% ir profesionālā vidējā vai arodizglītība (Latvijā 17,3%, Rīgas plānošanas reģionā 16,2%)¹⁰.

⁶ 31903 iedzīvotāji 2014.gada sākumā pēc PMLP Iedzīvotāju reģistra datiem. Pēc CSP datiem Tukuma novada iedzīvotāju skaits 2014.gada sākumā bija 29177 (atšķirība starp šiem datu avotiem ir 8,5%, un tas rada virkni problēmu attīstības uzraudzībā).

⁷ 2014.gada sākumā pēc PMLP datiem.

⁸ 2013.gadā pēc CSP datiem.

⁹ 2013.gadā pēc CSP datiem.

¹⁰ 2011.gada Tautas skaitīšanas dati.

*„Pašlaik lepojos ar to, ka Tukuma novads ir tik sakopts,
daudz kur tiek laboti ceļi un ir daudz veloceļu.”*

Apdzīvojums un mājokļi

19,2 tūkstoši jeb apmēram **60% novada iedzīvotāju dzīvo Tukuma pilsētā**¹¹, kuras teritorija ir 13,4 km².

40% novada iedzīvotāju dzīvo pagastu teritorijās. Lielākie ciemi Tukuma novadā (ar iedzīvotāju skaitu virs 400) ir Slampe, Tume, Pūre, Džūkste, Irlava, Sēme un Pienava.

Vidējais iedzīvotāju blīvums novadā ir 26,7 cilvēki uz km², pilsētā tas ir 1432 cilvēki uz km², bet lauku teritorijā – 11 cilvēki uz km². Starp pagastiem salīdzinoši augstāks blīvums ir Tumes, Pūres un Slampes pagastos, zemākais iedzīvotāju blīvums ir Zenetenes pagastā.

57% novada iedzīvotāju dzīvo daudzdzīvokļu mājās, 39% dzīvo individuālās mājās, 2% rindu mājās, dvīņu mājās un divdzīvokļu mājās¹².

Pārvalde

Tukuma novada administratīvajā teritorijā pārvaldi veic Tukuma novada pašvaldība.

Pašvaldības **lēmēj institūcija ir novada dome ar 17 ievēlētiem deputātiem**, kas pēc 2013.gada pašvaldību vēlēšanām pārstāv četras partijas un partiju apvienības. Deputāti darbojas piecās komitejās - tās ir Finanšu komiteja, Sociālo un veselības jautājumu komiteja, Izglītības, kultūras un sporta komiteja, Saimniecības un uzņēmējdarbības vides veicināšanas komiteja un Teritoriālās attīstības komiteja.

Domes darba organizatorisko apkalpošanu nodrošina pašvaldības Administrācija, ko vada izpilddirektors. **Pašvaldības funkcijas īsteno Administrācijas 11 nodaļas, 36 pašvaldības iestādes, 2 aģentūras, 7 pašvaldības kapitālsabiedrības**, kā arī atsevišķas funkcijas tiek īstenotas, izmantojot ārpakalpojumus. Novada lauku teritorijā darbojas piecas pagastu pārvaldes – Irlavā, Pūrē, Sēmē, Slampē un Tumē, kas katra apkalpo divu pagastu teritorijas. Atsevišķu funkciju veikšanai vai jautājumu risināšanai darbojas 26 komisijas.

Pašvaldības budžets

2013.gadā Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā bija 31,22 miljoni eiro.

48,9% pamatbudžeta ieņēmumu veidoja nodokļu ieņēmumi, 46,5% - valsts un pašvaldību transferti, tai skaitā ieņēmumi no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda.

No 29,89 miljonu eiro izdevumiem 2014.gadā 81,3% bija uzturēšanas izdevumi, 18,7% bija izdevumi kapitālieguldījumiem, tai skaitā investīcijām.

Pēc funkcionālajām kategorijām lielāko daļu jeb 49,1% pašvaldības izdevumu veido izdevumi izglītībai, tad seko izdevumi ekonomiskai darbībai (t.sk. transportam) – 13,6%, izdevumi kultūrai un brīvā laika pavadīšanai – 11,4%, teritorijas un mājokļu apsaimniekošanai – 8,1%, sociālajai palīdzībai un aprūpei – 7,4 %, vispārējiem valdības dienestiem jeb administrācijai – 6,7%.

Pašvaldība attīstības nodrošināšanai ir piesaistījusi ES fondus un citus līdzekļus, kā arī ņēmusi vairākus kredītus. Pašvaldības kopējais aizņēmumu apjoms 2014.gada sākumā bija 22,91 miljons eiro. Gada saistības pret pamatbudžeta ieņēmumiem bija 13% un tas liecina, ka attīstības vajadzībām pašvaldībai ir iespējas vēl aizņemties.

Sociālā infrastruktūra un pakalpojumi

Tukuma novada teritorijā gadu gaitā izveidots un darbojas plašs un daudzveidīgs sociālo institūciju tīkls.

¹¹ 19192 iedzīvotāji 2014.gada sākumā pēc PMLP Iedzīvotāju reģistra datiem.

¹² Saskaņā ar CSP Tautas skaitīšanas datiem.

*„Lepojos par Tukumu. Ikdienā to neapzinos,
bet ārzemnieki atzīst, cik Tukums ir sakopts, skaists.”*

Novadā darbojas 9 pirmsskolas izglītības iestādes (tai skaitā 1 speciālā pirmsskolas izglītības iestāde), bez tam novadā darbojas 5 pirmsskolas izglītības grupas vispārējās izglītības iestādēs. Novadā ir 14 vispārīzglītojošās mācību iestādes, no tām vidējās izglītības programmu apgūšanu nodrošina 6 izglītības iestādes (1 ģimnāzija, 4 vidusskolas, 1 vakara un neklātienes vidusskola), 5 ir pamatskolas (t.sk. ar sākumskolas filiāli), 2 ir internātpamatskolas, 1 sākumskola.

Novadā profesionālas ievirzes izglītību var iegūt Tukuma Mākslas skolā, Tukuma Mūzikas skolā un Tukuma Sporta skolā. Interesu izglītības programmas novadā īsteno vispārējās izglītības iestādes, kultūras un tautas nami.

Tukumā darbojas Rīgas pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas Tukuma filiāle, kur tiek realizētas vairākas nepilna laika klātienes programmas.

Nozīmīgākie sporta objekti novadā ir Tukuma ledus halle, Tukuma sporta un atpūtas komplekss, Irlavas sporta nams. Sportošanai var izmantot izglītības iestāžu sporta zāles un laukumus. Vasarā novada ūdenstilpnēs (ezeros, karjeros, dīķos) pieejamas peldvietas.

Tukuma novadā darbojas 11 kultūras/tautas nami – pilsētā un visos pagastos. Novadā darbojas Tukuma muzejs, kura pārziņā ir vairāku izziņas objektu apsaimniekošana (Pils tornis, galerija „Durvis”, Mākslas muzejs, Durbes pils, Pastariņa muzejs. Novadā arī Džūkstes pasaku muzejs. Novadā bibliotēku administrācija ir centralizēta, bet bibliotēkas darbojas 14 vietās. Tukuma novadā ir 18 publiskas pieejas interneta punkti.

1.tabula. Iedzīvotājiem pieejamie pakalpojumi Tukuma novada centrā Tukumā un pagastu centros

	Pirmsskolas izglītības iestāde	Vispārīzglītojoša skola	Sporta infrastruktūra	Bibliotēka	Tautas/kultūras nams	Veselības aprūpe	Sociālie pakalpojumi	Pārvalde	Pasta nodala
Tukums	X	vsk	X	X	X	X	X	X	XX
Irlava	X	vsk	X	X	X	X	X	X	X
Lestene	X			X	X	X	X		X
Pūre	X	psk	X	X	X	X	X	X	X
Abavnieki	X	ssk		X	X	X	X		1st.dd
Sēme	X	ssk	X	X	X	X	X	X	X
Zentene	X			X	X	X	X		X
Slampe	X	vsk	X	X	X	X	X	X	X
Džūkste	X	psk	X	X	X	X	X		X
Tume	X	vsk	X	X	X	X	X	X	X
Vienība				X	X	X	X		X

Primārās veselības aprūpes nodrošināšanai Tukuma novadā darbojas 20 ģimenes ārstu prakses vietas. Veselības aprūpi novadā nodrošina Tukuma slimnīca ar lokālas daudzprofila slimnīcas statusus un Irlavas Sarkanā krusta slimnīca.

Sociālo palīdzību un sociālo aprūpi novadā koordinē pašvaldības aģentūra „Tukuma novada sociālais dienests”. Irlavā atrodas Irlavas bērnunams – patversme. Aizbildnību un aizgādību nodrošina Tukuma novada bāriņtiesa.

Sabiedriskās kārtības uzturēšanai novada teritorijā pašvaldība ir izveidojusi struktūrvienību Tukuma novada pašvaldības policija, kurā strādā 17 pašvaldības policijas darbinieki.

Komunālie pakalpojumi

Tukuma novadā komunālos pakalpojumus (māju apsaimniekošana, ūdens apgāde, notekūdeņu novadīšana, siltumapgāde) nodrošina vairākas organizācijas – pašvaldības kapitālsabiedrības un pašvaldības iestāde - SIA „Tukuma ūdens”, SIA „Tukuma siltums”, SIA „Komunālserviss TILDe” un Pūres komunālais dienests, kā arī privātas kapitālsabiedrības - SIA „Tukuma nami”, SIA „Jauntukums”.

Par labiekārtošanas darbu organizēšanu pagastu teritorijā ir atbildīgas pagastu pārvaldes.

Iepriekšējos gados Tukuma pilsētā un pagastos ir veikti nozīmīgi inženierkomunikāciju rekonstrukcijas un labiekārtošanas darbi.

Atkritumu apsaimniekošanu Tukuma novadā nodrošina SIA „Eco Baltija”. Novadā darbojas sadzīves atkritumu reģiona „Piejūra” atkritumu šķirošanas pārkraušanas stacija Tukumā, atkritumu poligons atrodas „Janvāros” (Talsu novadā). Tukuma pilsētā un visos pagastu centros izvietoti dalīto atkritumu vākšanas punkti.

2.tabula. Iedzīvotājiem pieejamie komunālie pakalpojumi Tukuma novada centrā Tukumā un pagastu centros

	Sabiedriskais transports	Centralizēta siltumapgāde	Centralizēta ūdensapgāde	Kanalizācija	Atkritumu šķirošana
Tukums	X	X	X	X	X
Irlava	X		X	X	X
Lestene	X		X	X	X
Pūre	X	X	X	X	X
Abavnieki	X	X	X	X	X
Sēme	X	X	X	X	X
Zentene	X		X	X	X
Slampe	X	X	X	X	X
Džūkste	X	X	X	X	X
Tume	X	X	X	X	X
Vienība	X	X	X	X	X

„Tā ir attīstīta pašvaldība, kurā ir iespēja sevi pilnveidot un gūt atbalstu.”

Valsts pārvaldes institūcijas

Tukumā atrodas vairāku valsts pārvaldes institūciju reģionālās struktūrvienības – Nodarbinātības valsts aģentūras Tukuma filiāle, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Tukuma reģionālās nodaļas Tukuma klientu apkalpošanas centrs, Valsts ieņēmumu dienesta Tukuma klientu apkalpošanas centrs, Ceļu satiksmes drošības direkcijas Tukuma filiāle, Valsts policijas Zemgales reģionālās pārvaldes Tukuma iecirknis, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Zemgales reģiona brigādes Tukuma daļa, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Tukuma nodaļa, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes Kontroles daļa, Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Tukuma sektors, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Tukuma filiāle, Valsts zemes dienesta Tukuma klientu apkalpošanas centrs, Tukuma rajona tiesa un Tukuma rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļa, kuru pakalpojumus izmanto gan novada, gan kaimiņu novadu iedzīvotāji un organizācijas. Tukuma novadā darbojas 11 pasta nodaļas.

Transporta infrastruktūra

Tukuma novada autoceļu infrastruktūru veido valsts nozīmes un pašvaldības ceļi. Novada ietvaros autoceļu tīkls ir plaši sazarots un vērtējams kā optimāls, bet problēma ir atsevišķu posmu ceļu kvalitāte. Ne visi pagastu centri ar galvenajiem ceļiem un ar administratīvo centru Tukumu ir savienoti ar melnā klājuma ceļiem.

Pēdējos gados tiek uzlabota un no jauna izbūvēta gājēju un velosociālo infrastruktūra.

Sabiedriskā transporta pakalpojumus vietējās nozīmes maršrutu tīklā nodrošina SIA „Tukuma auto”, novada teritorijā tiek nodrošināti 40 sabiedriskā transporta maršruti, bez tam arī skolēnu pārvadājumu maršruti.

Novada teritoriju šķērso arī dzelzceļa līnija Rīga – Ventspils, ar elektrificēto posmu Rīga – Tukums 2, pa kuru tiek veikti pasažieru pārvadājumi, un dzelzceļa līnija Jelgava – Tukums, pa kuru tiek veikti preču tranzītpārvadājumi.

Novada teritoriju šķērso naftas vads un gāzes vads.

Teritorijas izmantošana

566,7 km² jeb 64,5% no novada teritorijas aizņem lauksaimniecības zemes, no tām 85% ir aramzeme, 7,9% - ganības, 5,4% - pļavas, 1,7% - augļu dārzi. Lielākās lauksaimniecības zemes teritorijas atrodas Slampes, Džūkstes pagastu teritorijās.

Gandrīz 30,4% novada teritorijas ir mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. No mežiem gandrīz 60% ir valsts meži, 38% - privātā īpašumā esoši meži, un vairāk kā 1% pašvaldības īpašumā esoši meži. Mežiem bagātākās ir Sēmes, Zentenes un Džūkstes pagastu teritorijas. Mežsaimnieciskie meži veido 80% valsts mežu, dabas zonā ietilpst 15%, rekreācijas zonā – 5% valsts mežu.

Dabas resursi

Lauksaimniecības zemes un meži ir vērtīgākie novada dabas resursi, bez tam novadā ir tādi derīgo izrakteņu kā dolomīts, māls, smilts un grants atradnes, purvos ir ievērojamas kūdras krātuves.

Cauri novada teritorijai tek vairākas upes, lielākās ir Abava, Slocene, Lāčupīte. Novada teritorijā atrodas daļa no Latvijas lielākā ezera – Engures ezera. Lielākie ezeri novadā ir Sēmes ezers, Palāsu (Lestenes) ezers, Rideļu dzirnavezers, Seklis, Dzirciema ezers, Vaskaris un Kliģu ezers.

Tukuma novadam raksturīgs daudzveidīgs reljefs, un nozīmīgs dabas resurss ir ainava.

*„Lepojos ar ledus halli, TRG, strūklaku centrā, dienesta viesnīcu,
Melnezeru un mežiem tam blakus, Durbi (pils, ēstrāde).”*

Aizsargājamās teritorijas

Novada teritorijā atrodas četras Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) - Ķemeru nacionālais parks, kas ir arī valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, dabas parks „Engures ezers”, dabas liegums „Riesta – Džūkstenes purvs” un dabas liegums „Tumes meži”.

Kultūrvēsturiskais mantojums

Tukuma novada teritorijā ir plašs daudzveidīgu kultūrvēsturisko objektu skaits, kas gadsimtiem veidojuši novada kultūrvēsturisko ainavu un vidi.

Novadā atrodas daudzas pils un muižas. Kā ievērojamākās ir Jaunmoku pils, Kukšu muiža, Zentes muiža un Pūres muiža.

14.-18.gadsimta plānojuma vēsmas atspoguļo Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs jeb vecpilsēta - Vectukums.

Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma daļa ir novada baznīcas.

Vēsturisku notikumus neļauj aizmirst Tukuma novada teritorijā esošās piemiņas vietas un pieminekļi. Starp tiem ievērojamākie ir Brāļu kapi Lestenē, Tukuma Meža kapi ar parka daļu un brāļu kapiem.

Vides kvalitāte

Tukuma novadam kā mazpilsētas un lauku novadam raksturīga kopumā tīra vide. Nav būtisku gaisa, augšņu un ūdeņu piesārņojumu.

Pašvaldība daudzu gadu garumā investējusi vides infrastruktūras veidošanā - atkritumu savākšanas sistēmā, ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumapgādes sistēmā.

Saskaņā ar saistošajiem notiekumiem Tukuma novada administratīvajā teritorijā līdz 2022.gadam aizliegts audzēt ģenētiski modificētos kultūraugus.

Vides kvalitāti Tukuma novadā uzrauga Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde.

Uzņēmējdarbība

Tukuma novadā darbojas 1835 ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, tai skaitā - 704 komercsabiedrības, 261 zemnieku saimniecība, 180 individuālie komersanti, 690 pašnodarbinātas personas, 114 biedrības, nodibinājumi un fondi¹³. **Komercsabiedrību un individuālo komersantu (uzņēmumu) skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir 27, kas ir augstāks par vidējo rādītāju novados.**

Darbības joma, kur darbojas lielākais uzņēmumu skaits ir lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (541 uzņēmums), tai seko tirdzniecība un auto/moto remonts (276 uzņēmumi). Pēdējos gados pieaudzis uzņēmumu skaits apstrādes rūpniecībā, un 2013.gada sākumā šajā jomā darbojās 126 uzņēmumi.

Pēc apgrozījuma (2013.gadā) lielākie uzņēmumi novadā ir SIA „Skonto būve”, pilnsabiedrība „SBRE”, SIA „Dekšņi”, SIA „Vilomix Baltic”, SIA „CSK Steel”, SIA „Stiga RM”, SIA „Niedrāji MR”, SIA „Ceļu Emulsija _ HL”, AS „Komforts”, SIA „Auto 3”¹⁴. Latvijas iedzīvotāji to produktu dēļ labi atpazīst tādus uzņēmumus kā Tukuma piens, Pūre food, Pūres šokolāde.

Reģionālo pilsētu (pilsētas, kas nav galvaspilsēta) **uzņēmējdarbības vides novērtējumā Tukums Latvijā 2014.gadā ir ierindots 5.vietā.** To apsteidz tikai 4 republikas pilsētas

¹³ CSP provizorisks dati par 2012.gadu.

¹⁴ Lursoft dati.

(Ventspils, Jūrmala, Jelgava, Valmiera). 2013. gadā Tukums bija 6.vietā Latvijā un augstākajā vietā starp novadu pilsētām¹⁵.

Pašvaldības funkcijas uzņēmējdarbības attīstības veicināšanā uzdotas pašvaldības struktūrvienībai Tūrisma informācijas centrs, pašvaldības administrācijā izpilddirektoram ir padomnieks ekonomikas un attīstības jautājumos.

Lauksaimniecība

Tukuma novadā ir 1251 lauku saimniecība ar 61 tūkstoti ha platību, no kuras 77% lauksaimniecībā izmantojamās zemes (Latvijā vidēji 62%). **Vienas saimniecības vidējā platība ir 48,7 ha**, kas ir lielāka kā vidēji Latvijā (34,5 ha)¹⁶. Vidēji vienā saimniecībā pastāvīgi nodarbināto skaits ir 2,8 (Latvijā 2,2).

Lauksaimniecībā nodarbināto skaits novadā ir 3565, no tiem 2894 saimniecību īpašnieki un viņu ģimenes locekļi.

Nozīmīgāko lauksaimniecības produkciju Tukuma novadā veido graudkopība, piena lopkopība un stādu audzēšana.

Tukuma novadā ir 33 bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumi. 4,5% no lauksaimniecībā izmantojamo zemju platībām ir bioloģiski sertificētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes.

Novadā darbojas septiņi lauksaimnieku kooperatīvi, kā arī lauksaimnieki iesaistījušies kooperatīvos, kas reģistrēti citur.

Lauku attīstības veicināšanai Tukumā darbojas SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” reģionālā struktūrvienība.

Augļkopības nozares attīstībai Tukuma novadā darbojas SIA „Pūres dārzkopības pētījumu centrs” un A/S „Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacija”.

Tūrisms

Tukuma novadā pēdējos gados būtiski palielinājies apskates objektu skaits, sasniedzot 167 apskates vietas, kas tūristiem tiek piedāvātas. **Palielinās Tukuma novada apskates objektu apmeklētāju skaits**, un 2012.gadā **tas pārsniedza 130 tūkstošus**. Populārākie tūrisma objekti ir kino pilsēta „Cinevilla”, Jaunmoku pils, galerija „Durvis” Tukumā, Durbes pils, Šokolādes muzejs Pūrē.

Tukuma novadā darbojas 31 naktsmītne ar 684 gultsvietām.

Tūrisma attīstības veicināšanu novadā nodrošina pašvaldības struktūrvienība Tūrisma informācijas centrs, kas sniedz pakalpojumus arī Engures, Jaunpils un Kandavas novadiem.

Nodarbinātība un darba samaksa

Pēdējos gados nodarbinātības rādītāji Tukuma novadā uzlabojas un ir labāki kā vidēji Latvijā. **Bezdarba līmenis novadā ir 6,1%**¹⁷.

Divas trešdaļas nodarbināto iedzīvotāju strādā novada teritorijā, bet gandrīz trešā daļa nodarbināto iedzīvotāju - ārpus Tukuma novada teritorijas¹⁸.

Jomas, kurās ir nodarbināts lielākais Tukuma novada iedzīvotāju skaits ir apstrādes rūpniecība, tirdzniecība, izglītība, lauksaimniecība, lopkopība un medniecība, būvniecība,¹⁹.

¹⁵ Forbes, 2014.gada jūnijs.

¹⁶ CSP Lauksaimniecības skaitīšanas dati, 2010.

¹⁷ Saskaņā ar PMLP un NVA datiem 2014.gada sākumā.

¹⁸ Saskaņā ar CSP Tautas skaitīšanas datiem.

¹⁹ Saskaņā ar CSP Tautas skaitīšanas datiem.

Pēc krituma, kas saistīts ar ekonomisko krīzi, kopš 2012.gada pieaug novada iedzīvotāju darba samaksa, tomēr vidējā bruto darba samaksā novadā ir zemāka kā vidēji Latvijā. Sabiedriskajā sektorā darba samaksa ir augstāka nekā privātajā, taču šī starpība ir sarukusi līdz minimālai.

Tukuma kā attīstības centra ietekmes areāls

Tukuma kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Engures novads (izņemot Lapmežciema pagastu), **Kandavas novads** (izņemot Matkules pagastu) un **Jaunpils novads**²⁰.

Sevišķi cieši Tukuma novads saistīts ar Engures novadu - Engures novada Smārdes pagasta teritorija robežojas ar Tukuma pilsētu un tā ciemi saplūst ar pilsētu, tiem ir ar pilsētu vienota infrastruktūra. No Tukuma novada skatu punkta esošais administratīvi teritoriālās reformas risinājums, ka Smārdes pagasts ietilpst Engures novadā, bet ne Tukuma novadā, nav vērtējams kā pietiekami efektīvs šo teritoriju attīstībai.

Sadarbība

Tukuma novada pašvaldība, tās organizācijas un iedzīvotāji aktīvi iesaistās dažāda veida un mēroga sadarbībā. Visciešākā sadarbība ir ar kaimiņu pašvaldībām no bijuša Tukuma rajona – regulārai sadarbībai izveidota Sadarbības komisija, kurā pārstāvētas Tukuma novada, Engures novada, Jaunpils novada un Kandavas novada pašvaldības. Šīs četras pašvaldības ir Tukuma slimnīcas kapitāldaļu turētājas. Tukuma Tūrisma informācijas centrs apkalpo ne tikai Tukuma novadu, bet arī Engures novada un Jaunpils novada pašvaldības. 2007.-2013.gada plānošanas periodā LEADER programmas ietvaros Tukuma novada pagasti sadarbībā ar kaimiņu novadiem darbojās trīs partnerībās – biedrībās „Kandavas partnerība”, „Lauku partnerība „Upe 8”” un „Partnerība laukiem un jūrai”.

Plašāks sadarbības partneru loks ir atkritumu apsaimniekošanas sabiedrībā SIA „Piejūra” (Tukuma novads, Jūrmala, Engures, Jaunpils, Kandavas, Mērsraga, Rojas, Talsu, Dundagas novadi).

Dažādas sadarbības kopas ir kultūras jomā – gan Kurzemes virzienā, gan arī Jūrmalas un Jelgavas virzienos, gan plašākā mērogā.

Tukuma novada pašvaldība piedalās Rīgas plānošanas reģiona darbībā, savas un iedzīvotāju intereses pašvaldība aizstāv arī aktīvi darbojoties Latvijas Pašvaldību savienībā.

Tukuma novada domei ir astoņas sadraudzības pilsētas ārpus Latvijas - Lietuvā, Polijā, Francijā, Zviedrijā, Vācijā, Izraēlā, Ukrainā un Krievijā.

Iedzīvotāju informēšana un iesaiste kopienu aktivitātēs

Iedzīvotāju informēšanai par novada aktualitātēm Tukuma novada pašvaldība izmanto plašu kanālu klāstu: reizi mēnesī izdod informatīvo izdevumu „Tukuma Laiks”; ik nedēļu rīko preses konferences, kur sniegtā informācija tiek publicēta laikrakstos „Tukuma Ziņotājs” un „Neatkarīgās Tukuma Ziņas”; katru nedēļu „Kurzemes Radio” tiek pārraidītas Tukuma ziņas; regulāri aģentūrai LETA tiek sūtīti paziņojumi presei; nepārtraukti tiek aktualizētas un pilnveidotas pašvaldības un tās struktūrvienību un institūciju mājas lapas, pašvaldība izvieto informāciju sociālajos tīklos. Pašvaldība regulāri rīko iedzīvotāju sapulces visa novada teritorijā.

Tukuma novadā darbojas 114 biedrības un nodibinājumi.

Tukuma novada pašvaldība atbalsta novada biedrības un sporta klubus, piešķirot finansējumu nevalstisko organizāciju kultūras un sporta pasākumu, kā arī nometņu organizēšanai.

²⁰ VRAA. Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un analīze. Rīga, 2013.

Teritorijas attīstības līmenis

Pēc teritorijas attīstības līmeņa indeksa Tukuma novads starp 110 Latvijas novadiem ir ierindojies 30.vietā (aprēķināts 2014.gadā)²¹.

3.tabula. Tukuma novada statistikas pamatdati²².

Rādītāji	Tukuma novads	starp Latvijas 110 novadiem	starp Rīgas reģiona 28 novadiem
Iedzīvotāju skaits (PMLP, 2014.g.)	31903	3.lielākais	2.lielākais
Teritorijas platība, km² (CSP, 2013.)	1194	11.lielākā	vislielākā
Iedzīvotāju blīvums cilvēki uz km ²	26,7	35.lielākais	17.lielākais
Iedzīvotāju skaita izmaiņas 5 gados, % (PMLP, 2009.-2014.)	-5,1	36.labākais	22.labākais
Demogrāfiskā slodze (PMLP, 2014.)	547,3	82.zemākā	19.zemākā
Iedzīvotāju līdz darbaspējas vecumam īpatsvars, % (PMLP)	15,8	13.augstākais	11.augstākais
Bezdarba līmenis, % (NVA, PMLP)	6,1	41.zemākais	24.zemākais
Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedz. (CSP, PMLP)	27,0	27.augstākais	21.augstākais
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā uz 1 iedzīvotāju, EUR (VK, PMLP)	409,6	37.augstākie	24.augstākie

2014.gadā **Tukuma novads ir uzvarējis konkursā „Eiropas Gada pašvaldība” novadu grupā**, kur iedzīvotāju skaits ir virs 7 tūkstošiem.

²¹ VRAA dati. Jāņem vērā, ka šis (2014.gadā aprēķinātais) ir pirmais teritorijas attīstības līmeņa indekss, kas aprēķināts pēc jaunas metodikas.

²² VRAA sniegti dati, kas izmantoti teritorijas attīstības līmeņa indeksa aprēķiniem līdz 2014.gadam.

„Pilsēta ir sakopta un zaļa. Tukumā ir atsaucīgi cilvēki,
dabādās institūcijās – Tukuma policijā, ugunsdzēsēji u.c.”

2. TUKUMA NOVADS VALSTS UN REĢIONA MĒROGA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJĀS

Latvija 2030 un Tukuma novads

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (*Latvija 2030*) paredz, ka:

Latvija 2030.gadā būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus. Nācijas stiprums sakņosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamu vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas.

Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā teritorijā.

Latvija – mūsu mājas – zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību mēs esam atbildīgi nākamo paaudžu priekšā.

Latvija 2030 prioritātē **Telpiskās attīstības perspektīva** izvirzīti trīs **mērķi**²³:

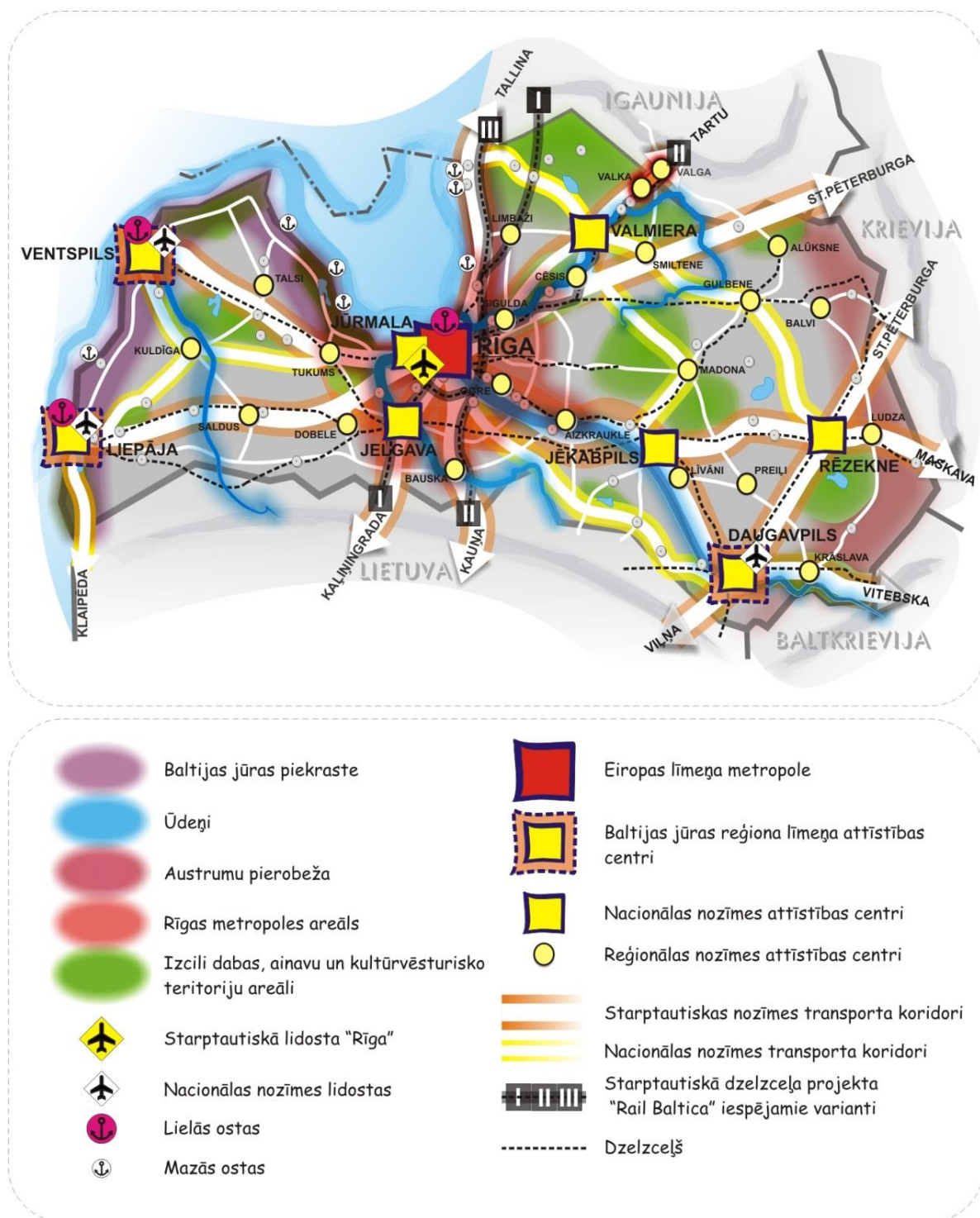
- Radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas, sekmējot uzņēmējdarbību reģionos, attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru un publiskos pakalpojumus.
- Stiprināt Latvijas un tās reģionu starptautisko konkurētspēju, palielinot Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles un citu valsts lielāko pilsētu starptautisko lomu.
- Saglabāt Latvijas savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas.

Latvija 2030 **telpiskās perspektīvas** kontekstā Tukuma novada teritorijas attīstību nosaka:

- starptautiskas nozīmes transporta koridori, kas šķērso novada teritoriju,
- dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas telpas,
- lauku attīstības telpas,
- Tukums kā reģionālas nozīmes attīstības centrs.

²³ Latvija 2030 56.lpp.

5.attēls. Valsts telpiskās perspektīvas elementi Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (Latvija 2030).

Latvija 2030 paredz, ka **reģionālas nozīmes attīstības centri** ir pilsētas, kas ir nozīmīgi reģiona kultūras un/vai ražošanas centri ar attīstītu sociālo infrastruktūru un daudzveidīgiem pakalpojumiem. Nākotnē reģionālās nozīmes centriem jāturpina specializēties, attīstot savstarpēji papildinošu sadarbību, tādējādi sasniedzot nacionālas nozīmes attīstības centriem līdzvērtīgu cilvēkresursu un ekonomiskās aktivitātes pievilksanas spēku.

Latvija 2030 uzsvērts **pilsētu un lauku mijiedarbības un sadarbības svarīgums:**

- Pilsētu un lauku mijiedarbība un sadarbība sniedz iedzīvotājiem plašākas iespējas un dažādu kvalitatīvas vides pieejamību neatkarīgi no dzīves vietas.
- Pilsētas ir apkārtējo lauku teritoriju atbalsta centri, noieta tirgus lauksaimniecības produkcijai, darba un dažādu pakalpojumu saņemšanas vietas lauku iedzīvotājiem. Savukārt lauki, paralēli lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās produkcijas ražošanai nodrošina rekreācijas iespējas pilsētu iedzīvotājiem, kvalitatīvu dzīves telpu pilsētās strādājošiem, kā arī teritorijas nelauksaimnieciskai uzņēmējdarbībai. Attīstot lauku tūrismu un citus alternatīvos nodarbes veidus, it sevišķi e- darba iespējas, izmantojot lauku viensētas kā brīvdienu un vasaras mājas, jāveicina Latvijai raksturīgā dzīvesveida ar vēsturisko apdzīvojuma struktūru, kultūrainavu un tradīcijām saglabāšanu.

Latvija 2030 norādīts, ka **Tukums kā viena no Pierīgas attīstības centru funkcionālā tīkla pilsētām papildinās Rīgas funkcijas, izvietojot ražošanu, daudzveidīgus pakalpojumus, mājokļus un nodrošinot rekreācijas iespējas.** Šo centru stiprināšana vienlaikus ierobežos nekontrolētas suburbanizācijas procesus Rīgas aglomerācijā.

Tukuma novads Rīgas plānošanas reģiona attīstības perspektīvā

Spēkā esošajā **Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģijā 2000-2020**, kas aktualizēta 2008.gadā (*Reģiona stratēģija 2000-2020*) vīzijā iezīmēts, ka Rīgas reģions 2020.gadā:

- Starptautiski konkurētspējīgs izglītības, pētniecības un darījumu reģions;
- Ilgtspējīgs un policentrisks integrēts Latvijas, Baltijas jūras piekrastes un Eiropas metropoles reģions;
- Latvijas saimnieciskā sirds, atvērta investīcijām un tūristiem no visas pasaules;
- „Vārti” un plūsmu krustpunkts no Rietumiem uz Austrumiem, no Ziemeļiem uz Dienvidiem;
- Viens no galvenajiem Baltijas jūras reģiona attīstības centriem;
- Kultūras centrs ar bagātu kultūrvēsturisko mantojumu un pievilcīgu dabu un jūru;
- Sociāli stabila, pievilcīga dzīves un darba vieta zināšanu un informācijas sabiedrībai.

Reģiona stratēģijā 2000-2020 noteiktās **reģiona prioritātes** ir:

- uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstības veicināšana;
- „sasniezamības” infrastruktūras attīstība;
- ilgtspējīgas un līdzsvarotas telpiskās struktūras attīstība.

Rīgas plānošanas reģiona telpiskā plānojuma, kas pieņemts 2007.gadā (*Reģiona plānojums*) Perspektīvas daļā cita starpā norādīts, ka reģiona stratēģijā noteiktās vīzijas un definētās situācijas sasniegšanai, ar telpiskās attīstības līdzekļu palīdzību jāpanāk, ka

- reģionu spēcina aktīva apdzīvotuma centru sistēma, kas spēj papildināt / bagātināt Rīgas potenciālu un aktivizēt attīstību pieguļošos lauku areālos;
- reģiona attālākie lauku areāli attīstās, saprātīgi izmantojot esošo mazo vietējo centru iespējas un respektējot viensētas kā apdzīvotu vietu veidu, sakopjot un aktīvi iesaistot attīstībā esošos dabas resursus, aizsargājamās dabas un kultūrvēsturiskos objektus un teritorijas.

Reģiona plānojumā Tukumam, kā reģiona nozīmes attīstības centram, noteiktas šādas pamatfunkcijas: pārvaldes, pakalpojumu, darījumu, ražošanas (lauksaimniecības produktu pārstrāde, vieglā rūpniecība), loģistikas funkcijas. Tukumam norādīta speciāla loma - kā rietumu lokālās atbalsta struktūras attīstības koordinēšanas balsta vieta, starptautiskas nozīmes kravas/rezerves lidosta, multimodāls transporta mezgls.

Attiecībā uz lauku teritoriju nākotni, *Reģiona plānojums* paredz, ka Rīgas reģiona lauku teritorijas ir ekonomiski un sociāli vitālas, ar pievilcīgu dzīves vidi lauku iedzīvotājiem, atpūtniekiem un tūristiem. Ir nostiprinātas pilsētu-lauku partnerattiecības. Starp pilsētām un laukiem ir pieaugušas cilvēku un pakalpojumu plūsmas. Visas reģiona apdzīvotās vietas ir ātri un ērti sasniedzamas ar sabiedrisko transportu. Ir saglabāta Rīgas reģiona lauku identitāte, savdabība un pievilcība. Dabas un kultūras

vērtības: kultūras mantojums – kultūrvēsturiskie pieminekļi, kultūrainava un īpaši aizsargājamās teritorijas, ūdeņi, piekraste u.c. tiek racionāli izmantoti un atbilstoši pārvaldīti.

Tukuma novada telpisko perspektīvu veido lauksaimniecības zemju areāli, lauku telpa ar jauktu (mozaikveida) zemes lietojumu, tūrisma un dabas aizsardzības teritorijas.

Topošajā **Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2014.-2030.gadam**²⁴ (*Reģiona stratēģija 2014-2030*), pēc kuras apstiprināšanas spēku zaudēs *Reģiona stratēģija 2000-2020* un *Reģiona plānojums*, iezīmēta reģiona attīstības vīzija, ilgtermiņa attīstības mērķi un prioritātes, norādīti rīcības virzieni, telpisko struktūru attīstības perspektīvas, dotas rekomendācijas telpiskās attīstības plānošanai. Šajā dokumentā salīdzinājumā ar iepriekšējiem attīstības dokumentiem ievērojami mainās attīstības filozofija.

Daži izvilkumi no Rīgas reģiona attīstības vīzijas:

- Cilvēku skaits reģionā ir stabils, kur salīdzinoši nelielo dzimstības līmeni kompensē kvalificēti darba tirgū pieprasīti iebrāucēji. Reģionā vairumam no darbaspējas vecuma iedzīvotājiem ir augstākā vai profesionālā izglītība, un gandrīz visi iekļāvušies mūžizglītības procesos. Cilvēkcentriskā pārvaldība vairo dažādās iespējas, atraisa kopienu rīcībspēju, darbīgumu, saliedētību kopīgu mērķu sasniegšanai.
- Attīstība ir vieda, tas nozīmē tā ir elastīga – balstās uz zināšanām, gatavību pārmaiņām, aktivitāti, vietas un globālo procesu respektēšanu.
- Arvien samazinās māju - darba vietu distances, un mehāniskā transporta izmantošana. Reģions kopumā un katra vieta ir zaļo telpu un zaļo elementu audums.
- Katru no telpām raksturo dabas un cilvēka darbības līdzsvars, specializēšanās un ilgtspējīga resursu izmantošana.

Rīgas reģiona attīstības vispārējais mērķis ir visas dzīves jomas cauraudoša kvalitāte, tādējādi kļūstot par cilvēci pievilcīgu, efektīvu, un arī atvērtu un tolerantu, līdz ar to – konkurētspējīgu pasaules telpā. Tā, pirmākārt, attiecas uz cilvēka dzīves un sociālās dzīvesvides kvalitāti, un arī uz saimnieciskās darbības un produktu kvalitāti un fiziskās telpas kvalitāti.

²⁴ Skatīts Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030.gadam projekts uz 01.09.2014.

3. STRATĒGISKĀ DAĻA

Vīzija

Šodien, kad strauji attīstās tehnoloģijas, kad pieaug mobilitāte un sarūk attālumi, kad mainās cilvēku vērtības, kad robežas zūd un globalizācija aug, ir grūti iejusties laikā pat pēc pieciem - desmit gadiem, un vēl grūtāk tālākā periodā. Skaidrs, ka uz nākotni sanāk raudzīties šodienas acīm.

Pamatā par nākotnes vīziju Tukuma novada pašvaldība un sabiedrība vienojās jau 2011.gadā apstiprinātajā Tukuma novada integrētās attīstības programmā.

2033.gadā .....

Tukuma novads, kā Rīgai netāls plaukstošs novads ar pilsētu, lauku ciemiem un viensētām, ir labi atpazīstama kvalitatīva un ilgtspējīga dzīves vide, kas sekmē radošu, izglītotu un aktīvu iedzīvotāju labklājību, tā ir piemērota dzīvesvieta ģimenēm ar bērniem. Novada iedzīvotāji novērtē un saglabā tradīcijas un novada kultūrvēsturisko mantojumu. Kvalitatīva, moderna transporta un sakaru infrastruktūra nodrošina videi draudzīgas, konkurētspējīgas uzņēmējdarbības ar augstu pievienoto vērtību attīstību, dabas resursu prasmīga un moderna apsaimniekošana nodrošina lauksaimniecības attīstību. Uz šejieni brauc gan tuvāki, gan tālāki viesi, daļai rīdzinieku šeit ir lauku mājas.

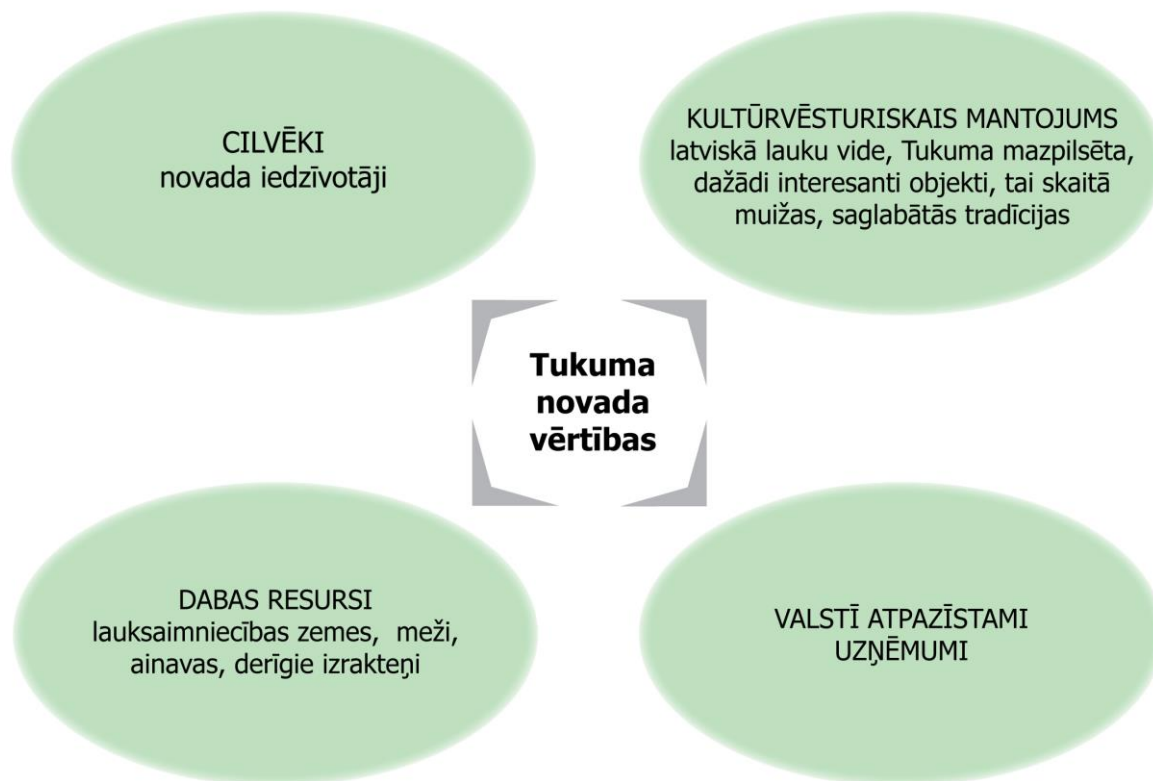
Iezīmējot šādu vispārīgu nākotnes vīziju, ticam, ka:

Transporta infrastruktūrai attīstoties, Tukums un visa novada teritorija „klūs tuvāka” Rīgai un citiem transporta mezgliem jeb ceļā būs jāpavada mazāk laika. Ērtā sasniedzamība veicinās gan loģistikas un citu saistītu pakalpojumu, gan apstrādes rūpniecības attīstību novadā. Rīgas reģionā Tukums būs nākamā līmeņa aiz Rīgas metropoles specializētais centrs. Modernā un videi draudzīgā lauksaimnieciskā ražošana jeb agrobizness gan eksportēs, gan apgādās pašus un lielpilsētu. Daudzveidīgās mājokļa iespējas (labiekārtoti dzīvokļi vēsturiskajos un daudzdzīvokļu namos pilsētā un ciemos, individuālās mājas blīvākā un ne tik blīvā apbūvē, kā arī viensētās) un ērti pieejamās un daudzveidīgās izglītības, kultūras, veselības aprūpes, sporta un citi brīvā laika pavadīšanas iespējas un dažādu citu ikdienā nepieciešamo pakalpojumu klāsts un speciāls atbalsts sekmēs jaunu ģimeņu ar bērniem palikšanu un piesaisti novadā. Tas nodrošinās iedzīvotāju skaita sarūkšanas apstāšanos un vēlāk arī skaita palielināšanos.

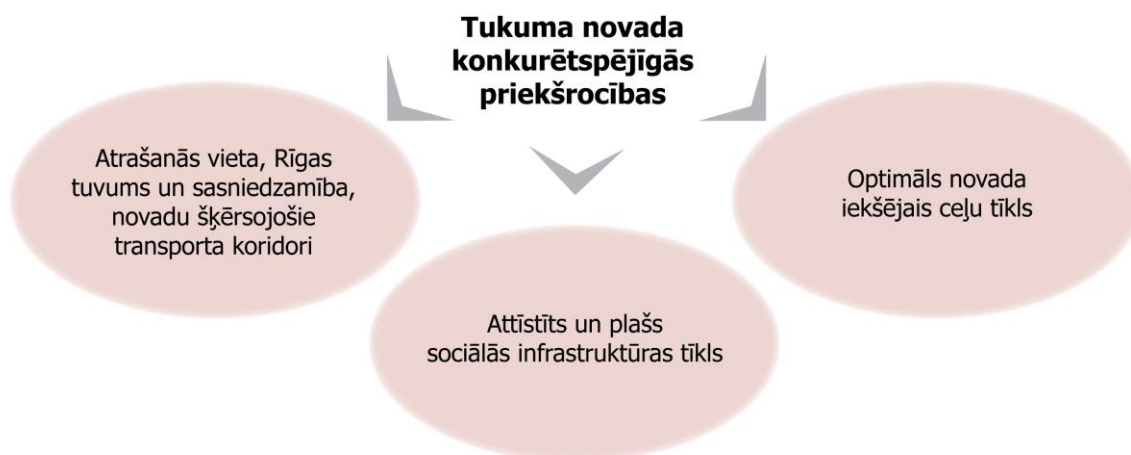
Saglabātais dabas un kultūrvēsturiskais mantojums – latviskā vide, gleznās ainavas, interesantie objekti un tradīcijas, kā arī jaunievedumi nodrošinās gan dzīves vides augstu kvalitāti iedzīvotājiem, gan novada apmeklētāju skaita palielināšanos un tūrisma nozares plaukšanu. To veicinās arī aktīvā sadarbība ar kaimiņu un citām pašvaldībām pievilcīgu un interesantu maršrutu, kopīgu pasākumu organizēšanā un viesu piesaistē.

Iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedriskās aktivitātēs, saglabātais un rosību atguvušais Tukuma vecpilsētas šarms un respektētā katra pagasta identitāte vairo iedzīvotāju piederības sajūtu visam Tukuma novadam, cels lepnumu par novadu un lojalitāti tam. Tukuma vārdu atpazīs saistībā ar veiksmīgiem uzņēmumiem, izciliem cilvēkiem, skanīgiem koriek, interesantiem pasākumiem un labu atpūtu.

*„Tukuma novadam jābūt sakoptam, attīstītam, sakārtotam, konkurētspējīgam.
Tas būs vadošais novads Latvijā.”*

6.attēls. Tukuma novada galvenās vērtības, uz kā balstīties tā attīstībai

7.attēls. Tukuma novada konkurētspējīgās priekšrocības

„Tukuma novadam jābūt tīram, zaļam. Jābūt draudzīgam uzņēmējiem un NVO. Jābūt modernizētam - baseins, tenisa korti, kinoteātris, teātris, boulings, labi apģērbu veikali, brīvi pieejami sporta laukumi, restorāni, kafejnīcas.”

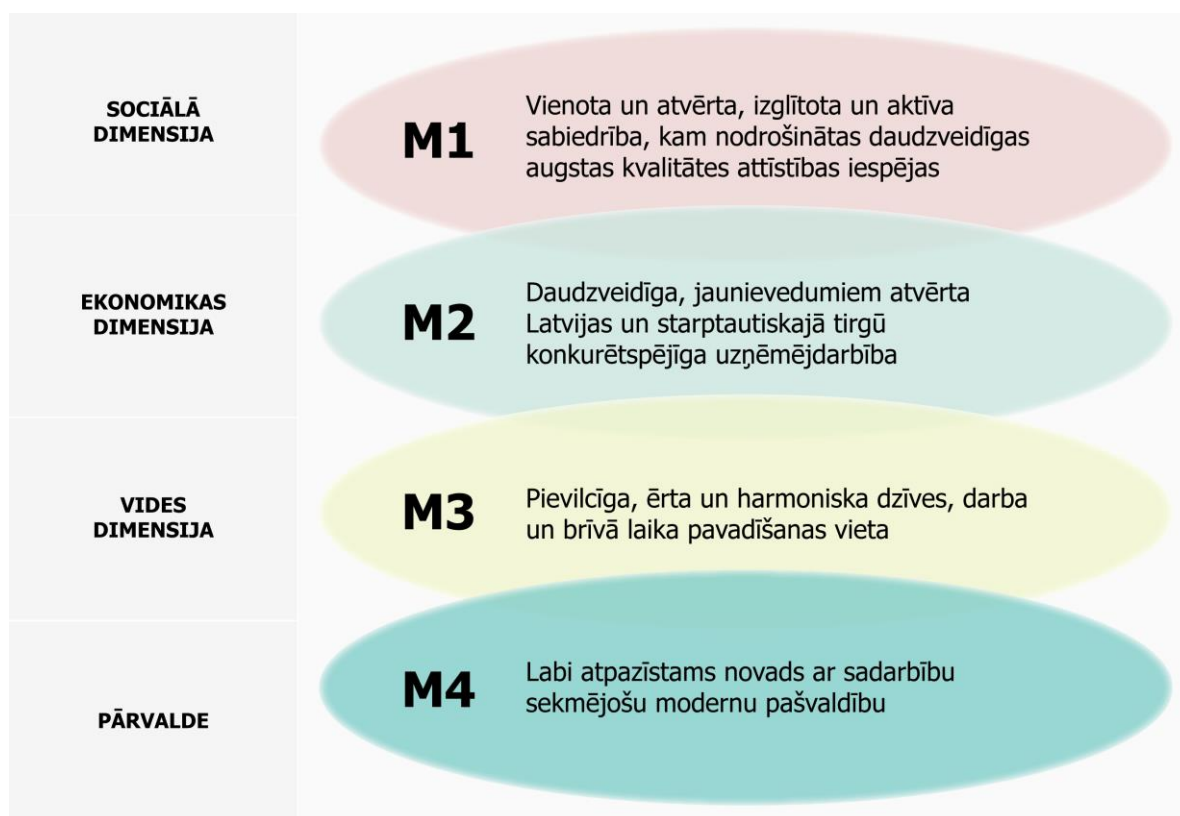
Mērķi

Ilgspējas klasiskā definīcija nosaka, ka tā ir attīstība, kas apmierina pašreizējās vajadzības, neapdraudot nākotnes paaudžu spēju apmierināt savas vajadzības. Ilgtspējīga attīstība ietver vides, ekonomikas un sociālās attīstības dimensijas²⁵.

Savulaik ieviešot ilgtspējīgas attīstības jēdzienu, galvenais uzsvars tika likts uz vidi, jo ekonomikas izaugsmes kontekstā, tā bija atstāta novārtā. Šobrīd priekšplānā izvirzās sociālie jautājumi, taču, jāatceras, ka bez ekonomiskā pamata nevarēs risināt ne sociālos, ne vides jautājumus.

Tāpēc, plānojot sava novada nākotni un izstrādājot ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, Tukuma novada pašvaldības uzdevums un izaicinājums ir līdzsvarot sociālo, ekonomikas un vides vajadzību apmierināšanu gan šodienas, gan nākotnes perspektīvā²⁶. **Sociālās, ekonomikas un vides dimensiju savstarpēja mijiedarbība un prasmīga to pārvalde ir teritorijas attīstības dzinējspēki.**

Lai sasniegtu novada attīstības vīziju, **ir izvirzīti četri attīstības mērķi**, kas balstās uz Tukuma novada vērtību un konkurētspējīgo priekšrocību izmantošanu.

²⁵ Latvija. Pārskats par tautas attīstību 2012/2013. Ilgtspējīga nācija. LU, SPPI, 2013.

²⁶ Attīstības plānošanas sistēmas likumā ilgtspējīgas attīstības princips definēts šādi: „ilgtspējīgas attīstības princips — tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi un līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus, saglabā un attīsta dabas un kultūras mantojumu”.

*„Tukuma novads būs sakoptāks, ar vairāk izvēles iespējām,
ar daudz iespējām brīvā laika pavadīšanai.”*

M1	Vienota un atvērta, izglītota un aktīva sabiedrība, kam nodrošinātas daudzveidīgas augstas kvalitātes attīstības iespējas

Sociālās dimensijas pamats ir sabiedrība jeb novada iedzīvotāji, kas no vienas puses kā pašvaldības pamatelements veido to, no otras puses ir pašvaldības kā pārvaldes vienības, darbības galvenā mērķagrupa jeb klients. Savukārt iedzīvotāju kvalitatīvās iezīmes – prasmes, zināšanas, spējas un aktivitāte - veido teritorijas cilvēkkapitālu, kas ir viens no vietējās ekonomikas attīstības pamatfaktoriem. Tāpēc pašvaldībai jānodrošina iedzīvotājiem daudzveidīgas iespējas attīstīties - novadā jārada vide, kur iedzīvotājs vēlas dzīvot, un jānodrošina pakalpojumi vai ērta piekļuve tiem, lai iedzīvotāji var veidot, attīstīt un pilnveidot savu ģimenes locekļu personību, pašvaldībai jārada vide, kur pieejamas darba vietas ar apmierinošu samaksu un labvēlīgi apstākļi savas uzņēmējdarbības īstenošanai. Veicinot savas individuālās un ģimenes labklājības pieaugumu, iedzīvotāji nodrošinās arī visa novada ekonomisko izaugsmi un labklājību.

Iedzīvotāji ir Tukuma novada galvenā vērtība. Novada nākotnes attīstībai svarīga ir gan esošo iedzīvotāju noturēšana, gan mācībās un peļņā uz laiku aizbraukušo atgriešana, gan jaunu iedzīvotāju piesaistīšana, gan arī dzimstības palielināšanās.

Vienotā sabiedrībā visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no tā, vai dzīvo pilsētā vai kādā no pagastiem, pateicoties pakalpojumu tīklam, ceļiem un transporta pakalpojumiem – ir iespējas likt lietā savas spējas un prasmes, gūt jaunas zināšanas, realizēt savas intereses un veselīgi dzīvot. Vienota sabiedrība ir solidāra, tā rūpējas par mazaizsargātiem un grūtībās nonākušiem iedzīvotājiem.

Atvērta sabiedrība nozīmē, ka iedzīvotāji visos vecumos ir gatavi gūt jaunas zināšanas un prasmes, ir atvērti jaunām idejām, ir gatavi pārmaiņām un elastīgi reaģē uz dažādiem pavērsieniem vietējā un globālā mērogā, pieņem jaunus iedzīvotājus un ciena citu intereses. Atvērta sabiedrība ir arī iekļaujoša sabiedrība. Ikviens pašvaldības iedzīvotājs ir rūpju cienīgs, un pašvaldības uzdevums ir maksimāli sekmēt mazaizsargāto grupu personu (bērni, personas ar invaliditāti, pensijas vecuma cilvēki, jaunieši, bezpajumtnieki, ilgstošie bezdarbnieki u.c.) netakarīgas dzīves iespējas sabiedrībā, pašaprūpes un pašrealizācijas iespējas un sniegt nepieciešamo atbalstu krīzes situācijā.

Izglītota sabiedrību raksturo mūsdienīgas darbam rīt nepieciešamās zināšanas un prasmes, to raksturo regulāra sevis pilnveidošana un motivācija to darīt.

Aktīvā sabiedrībā iedzīvotāji ir fiziski aktīvi, daudz sporto un ir veseli, iedzīvotāji ir ekonomiski aktīvi un līdz ar to nodrošināti, iedzīvotāji ir sabiedriski aktīvi – iesaistās dažādās interešu aktivitātēs, palīdz viens otram, līdzdarbojas kopīgu problēmu risināšanā un savas vides veidošanā, aizgūstot idejas no citiem un daloties ar citiem savā pieredzē.

*„Sabiedrība būs vienota, inteliģenta un aktīva,
noziedzība būs apkarota līdz minimumam.”*

Mērķa M1 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2033	Datu avoti
Iedzīvotāju skaits	31,9 tūkst. (2014.g.sāk.)	Sarukšana apstājas un sākas pieaugums	>35 tūkst.	PMLP
Dzimušo skaits (gadā)	299 (2013.)	Nesamazinās, ar laiku palielinās	350	TND
Ilgtermiņa migrācijas saldo (gadā)	-449 (2013.)	Izbraukušo skaits samazinās, iebraukušo palielinās	Iebraukušo skaits pārsniedz izbraukušo, 100	CSP
Augstāko izglītību ieguvušo īpatsvars vecuma grupā 30-34 gadi, %	24,1 (2011.)	Palielinās	>35	CSP Tautas skaitīšana
Iedzīvotāju ar profesionālo vidējo izglītību īpatsvars vecuma grupā 30-34 gadi, %	16,2 (2011.)	Palielinās	>20	CSP Tautas skaitīšana
Vidējā bruto darba samaksa pret vidējo valsti, %	70 (2013.)	Paaugstinās	>90	CSP
Bezdarbnieku skaits	1287 (2014.g.sāk.)	Samazinās	<900	NVA
Bezdarba līmenis, %	6,1 (2014.g.sāk.)	Pazeminās	< 5	NVA un PMLP

„Novadā būs ļoti labi un atsaucīgi cilvēki ar stabilu finansiālo situāciju.

Daudz ceļos un sportos.”

M2	Daudzveidīga, uz novada vērtībām balstīta, jaunievedumiem atvērta, Latvijas un starptautiskajā tirgū konkurētspējīga uzņēmējdarbība

Ekonomika ir individuālo un publisko ienākumu pamats, kas indivīdam dod iespēju celt savu labklājību un sabiedrībai kopumā nodrošina publiskās infrastruktūras un pakalpojumu attīstību. Uzņēmējdarbība ir ekonomikas attīstības virzītājs, bet tāds ekonomikas dimensijas elements kā darba vietas ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka cilvēka dzīves vietas izvēli. Tāpēc pašvaldībai svarīgi rūpēties par labvēlīgas uzņēmējdarbības vides uzturēšanu novadā, kas nodrošinās darba vietas iedzīvotājiem.

Pašvaldības uzdevums vietējās ekonomikas attīstībā ir veidot labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi, izmantojot gan pašvaldības rīcībā esošus instrumentus, tai skaitā teritorijas plānojumā atvēlot teritorijas dažāda veida uzņēmējdarbības veikšanai un nepieciešamai infrastruktūrai, gan veidojot atbilstošu infrastruktūru, gan arī rosinot sadarbību starp uzņēmējiem un valsts pārvaldes institūcijām, starp uzņēmējiem un izglītības iestādēm, kā arī rosinot sadarbību uzņēmēju starpā. Arī nodrošinot labvēlīgu dzīves vidi uzņēmējdarbības būtiskākajam faktoram – cilvēkresursiem un šī resursa attīstību, pašvaldība pozitīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi. Pašvaldības pastāvīgs dialogs ar uzņēmējiem dod iespēju sekot līdzi uzņēmēju problēmām un vajadzībām. Tiesa, jāpiebilst, ka vairāk instrumentu uzņēmējdarbības vides veidošanā ir valstij, taču Latvijā plānots palielināt pašvaldību iespējas uzņēmējdarbības sekmēšanai savā teritorijā.

Tukuma novada ekonomikas pamats ir nozares, kas balstās uz novada konkurētspējīgām priekšrocībām un vērtībām. Tie ir transporta pakalpojumi un loģistika, un ar to saistītie pakalpojumi, apstrādes rūpniecība, agrobizness un tūrisms. Šīs nozares veido Tukuma novada specializāciju. Lai šo nozaru uzņēmumi sekmīgi darbotos, svarīga to darbības pilnveidošana, ieviešot inovācijas produktos, tehnoloģijās un pārvaldē.

Novada pašvaldība veicinās arī sociālo uzņēmumu attīstību jomās, kurās primārais mērķis ir risināt sabiedrībai svarīgas problēmas ar biznesa metodēm un instrumentiem.

*„Pilsētā – ēkas būs atjaunotas, Tukuma vecpilsēta saglabāta, restaurēta.
Būs atjaunots peldbaseins. Ciemos būs trotuāri, Tumē atjaunota sporta zāle.”*

Mērķa M2 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2033	Datu avoti
Novada rangs (vieta) pēc teritorijas attīstības līmeņa indeksa	30. (2013)	Pozīcija uzlabojas	Augstāka par 25.	VRAA
Uzņēmējdarbības vides vērtējums	5.vieta starp pilsētām ārpus Rīgas (pēc Forbes)	Pozīcija stabila un uzlabojas	4.vieta	Publisks ekspertu novērtējums
Tirgus sektora vienību skaits	1835 (2013.)	Palielinās	>2500	CSP
Komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	27	Palielinās	35	CSP
Uzņēmumu skaits apstrādes rūpniecībā	126	Palielinās	>140	CSP
Lauksaimniecībā izmantotās lauksaimnieciskās zemes, %	77,6	Palielinās	>80	CSP
Novada apmeklētāju skaits	131,8 tūkst. (2012.)	Palielinās	>200 tūkst.	Tukuma novada TIC
Bezdarba līmenis, %	6,1	Pazeminās	<5	NVA un PMLP
Vidējā darba samaksa (EUR)	554 (2013.)	Palielinās	Virs vidējās novados	CSP
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā uz vienu iedzīvotāju (EUR)	410 (2013.)	Palielinās	Virs vidējā novados	Valsts kase

„Novads būs tīrs, zaļš, modernizēts, ar jaunām ēkām.
Lauku teritorijā būs moderna tehnika.”

M3	Pievilcīga, ērta un harmoniska dzīves, darba un brīvā laika pavadīšanas vieta

Tukuma novads ir jaukts pilsētas un lauku novads, un tā vide ir pilsētas, ciemu un lauku fiziskā telpa un tēls, ko veido dažāda veida - dzīvojamā, sabiedriskā, darījumu u.c. apbūves, transporta un cita veida infrastruktūras, neskartās dabas vides un iekoptās lauksaimniecības, un mežu teritorijas kopums ar funkcionālu un vizuālu izpausmi. Šis telpas kopums veido dzīves vidi, darba un darījumu vidi, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas vidi gan iedzīvotājiem, gan novada apmeklētājiem un saimnieciskās darbības veicējiem.

Ērta vide nozīmē, ka novada apdzīvotās vietas ir nodrošinātas ar atbilstošu, videi draudzīgu un mūsdienīgu inženiertehnisko infrastruktūru, pieejamiem kvalitatīviem pakalpojumiem un transporta iespējām, kas saimnieciskās darbības veicējiem ir nepieciešamā infrastruktūra. Ērta vide nozīmē pieejama vide, tai skaitā tā ir vide ar universālā dizaina elementiem cilvēkiem ar pārvietošanās grūtībām, ratiņkrēslos, māmiņām ar ratiņiem u.c.

Droša vide nozīmē gan dzīvībai un veselībai drošu infrastruktūru, gan noziedzīgu nodarījumu izskaušanu, gan arī tīru, nepiesārņotu vidi – gaisu, augsni, ūdeņus.

Harmoniska vide nozīmē ar teritorijas plānošanu un citiem instrumentiem līdzsvarota dažādu telpu attīstība pilsētā, ciemos un lauku teritorijās, iespēju robežās novēršot savstarpēji negatīvu mijiedarbību.

Pievilcīgas dzīves telpas veidošanā būtiska loma ir sakārtotām, pilnvērtīgām apbūves teritorijām ar vizuāli pievilcīgu un kvalitatīvu arhitektūru, kultūrvēsturiskā mantojuma un ainavas saglabāšanai, jaunu laikam atbilstošu akcentu ieviešanai. Svarīgi vairāk dzīvināt Tukuma vecpilsētu – Vectukumu - un saglabāt katra novada pagasta individualitāti.

„Es ceru, ka Tukumā būs vairāk jauniešu izklaides iespēju, jauniešu centrs būs paplašinājies un aizvien vairāk jauniešu piedalīsies aktivitātēs. Tukumā būs izveidotas vairākas sporta zāles.”

Mērķa M3 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2033	Datu avoti
Ilgetrmiņa migrācijas saldo	-449 (2013.)	Izbraukušo skaits samazinās, ieobraukušo palielinās	Iebraukušo skaits pārsniedz izbraukušo, 100	CSP
Tirgus sektora vienību skaits	1835 (2013.)	Palielinās	>2500	CSP
Novada apmeklētāju skaits	131,8 tūkst. (2012.)	Palielinās	>200 tūkst.	Tukuma novada TIC
Asfaltētie ceļi novadā	Ne visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	Palielinās	Visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	TND
Aizsargājamo dabas teritoriju skaits	4	Saglabājas	4	TND

„Novadā notiks tradicionālie svētki, sporta pasākumi, talkas, vasaras nometnes, kursi, semināri, balles, festivāli.”

M4	Labi atpazīstams novads ar sadarbību sekmējošu, modernu pašvaldību

Moderna pārvalde ir efektīva, tā pieejamos resursus izmanto maksimāla rezultāta iegūšanai. Moderna pārvalde ir klientorientēta, tā ir saprotama, līdzdarboties aicinoša un atvērta sabiedrības iniciatīvām. Moderna pārvalde veicina iedzīvotāju lojalitāti un piederību novadam.

Šodien un vēl vairāk nākotnē moderna pārvaldība saistīta ar informāciju un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) izmantošanu. Tukuma novada pašvaldība nodrošinot maksimālu e-pakalpojumu izmantošanu, saglabās arī tradicionālos komunikāciju veidus, dodot iespēju iedzīvotājiem izvēlēties.

Publiskais sektors, tai skaitā pašvaldības, pilnveidojot savu darbību, pārņem dažādas metodes no privātā sektora, kur konkurence ne mīksti neļauj apstāties. Viena no tādām jomām ir mārketinga vai zīmolvēdība, ko ieviešot publiskajā sektorā, salīdzinot ar tradicionālu pārvaldi, ievērojami palielinās orientācija uz klientu, tā vajadzību un vēlmju izpratni un attiecīgi produkta/pakalpojumu veidošanu atbilstoši tām, kā arī vērība tiek pievērsta dažādām virzīšanas aktivitātēm – zīmola veidošanai, informēšanai un rekāmai. Tukuma novads veidos un īsteno mērķtiecīgu mārketinga (zīmola) stratēģiju, lai par to uzzinātu, lai tam ticētu un šeit ierastos jauni iedzīvotāji, uzņēmumi, apmeklētāji, bet galvenais, lai esošie iedzīvotāji būtu lepni par savu novadu un šeit paliktu, lai uzņēmumi justos droši par savu attīstību, lai apmeklētāji vēlētos atgriezties vēl.

Šodien pieaugot konkurences mērogam, palielinās sadarbības loma. Tukuma novada pašvaldība paplašinās un padziļinās sadarbību ar kaimiņiem, ar citām pašvaldībām, ar valsts institūcijām, ar nevalstiskām organizācijām, ar uzņēmumiem, kā arī sekmēs sadarbību šo spēlētāju starpā. Pašvaldība stiprinās saites ar savām sadraudzības pašvaldībām, vairāk tajā iesaistot iedzīvotājus.

Mērķa M4 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2033	Datu avoti
Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbu kopumā	63% (2010.)	Apmierināto iedzīvotāju īpatsvars palielinās	70%	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja
Vēlētāju aktivitāte pašvaldības vēlēšanās	34,3% (2013.)	Paaugstinās	50%	CVK
e-pakalpojumu skaits	3 (2014)	Palielinās un sasniedz 100% no iespējamajiem	100% no iespējamajiem	TND
Sadraudzības pilsētu skaits	8	Nesamazinās	>8	TND

Rīcības virzieni un prioritātes

Stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanu pašvaldība īstēnos 22 **rīcības virzien**u ietvaros, kas saistīti gan ar tiešu pašvaldības funkciju izpildi, gan ar jomām, kur pašvaldībai sekmējoša, ne tieša ietekme:

- RV1 Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai
- RV2 Jauniešu iniciatīvas atbalsts
- RV3 Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve
- RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs
- RV5 Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe
- RV6 Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība
- RV7 Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība
- RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība
- RV9 Rūpniecības un loģistikas attīstība
- RV10 Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju
- RV11 Augošs tūrisms
- RV12 Tukuma vecpilsētas reģenerācija
- RV13 Ērta transporta infrastruktūra un satiksme
- RV14 Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība
- RV15 Efektīva siltumapgāde
- RV16 Energoefektivitātes paaugstināšana
- RV17 Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni
- RV18 Pievilcīga un tīra apkārtējā vide
- RV19 Droša vide
- RV20 Moderna un efektīva pārvalde
- RV21 Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana
- RV22 Kopienu aktivitātes (iedzīvotāju iniciatīvu) sekmēšana

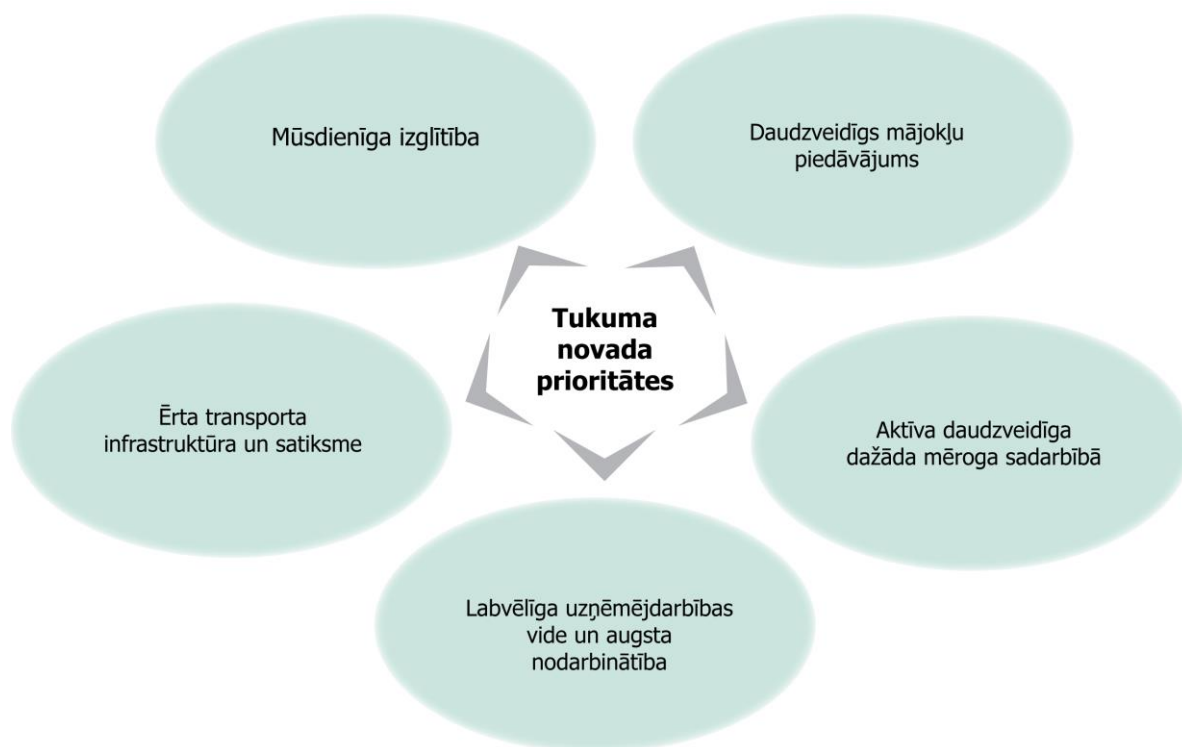
„Būs attīstīts tūrisms, sakārtoti ceļi ārpus pilsētas.”

Rīcības virzienu daudzskaitlīgums (22) saistīts ar plašo pašvaldību kompetenci jeb tām uzdoto atbildību. Visi rīcības virzieni vērsti uz izvirzīto mērķu sasniegšanu, bet rīcības virzienu ietekmes intensitāte uz katru no mērķiem ir dažāda – ietekme var būt tieša un nozīmīga, netieša un nozīmīga, salīdzinoši mazāk nozīmīga.

Rīcības virzienu un mērķu sasaiste

	Rīcības virziens	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV1	Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai				
Rv2	Jauniešu iniciatīvas atbalsts				
RV3	Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve				
RV4	Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs				
RV5	Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe				
RV6	Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība				
RV7	Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība				
RV8	Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība				
RV9	Rūpniecības un loģistikas attīstība				
RV10	Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju				
RV11	Augošs tūrisms				
RV12	Tukuma vecpilsētas reģenerācija				
RV13	Ērta transporta infrastruktūra un satiksme				
RV14	Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība				
RV15	Efektīva siltumapgāde				
RV16	Energoefektivitātes paaugstināšana				
RV17	Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni				
RV18	Pievilcīga un tīra apkārtējā vide				
RV19	Droša vide				
RV20	Moderna un efektīva pārvalde				
RV21	Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana				
RV22	Kopienas aktivitātes sekmēšana				

Tukuma novada **prioritātes** ir:

8.attēls. Tukuma novada prioritātes

Rīcības virzienu izvērsums – tajos noteiktie uzdevumi, sagaidāmie rezultatīvie rādītāji, pasākumi un visus rīcības virzienus apkopojošs Rīcības plāns un Investīciju plāns – ietverts novada vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentā Tukuma novada attīstības programmā 2015.-2020.gadam.

„Vajadzīga pamesto māju restaurēšana, e-talonu sistēma, sabiedriskā transporta attīstīšana, iespēja iegādāties eko produktus pilsētā, jaunas augstskolas.”

Specializācija

Tukuma novads Latvijā

Pašvaldības specializācija Latvijā atspoguļo perspektīvās ekonomikas attīstības iespējas un virzienus. Novada specializācija pamatojas uz novada tradicionālajām nozarēm un uz aktīvāku novada konkurētspējas priekšrocības un vērtību izmantošanu.

Nozares, kas raksturo Tukuma novada ekonomisko specializāciju, uzskatāmas par novada prioritāri atbalstāmajām ekonomikas nozarēm.

Novada specializācija atbilst nacionāla un Rīgas plānošanas reģiona nākotnes stratēģiskajiem uzstādījumiem.

Tuvākajām novadu pašvaldībām Tukuma novads ir ekonomiskais un pakalpojumu centrs:

- Tukums ir dažādu pašvaldības un valsts pakalpojumu saņemšanas vieta;
- kultūras, sporta un citu sabiedrisku pasākumu rīkošanas vieta;
- dažādu tirdzniecības un sadzīves pakalpojumu, finanšu un citu pakalpojumu saņemšanas vieta;
- transporta mezgls;
- Tukuma novadā atrodas darba vietas, kur strādā daļa kaimiņu novadu iedzīvotāju.

Tukuma novada pašvaldība atbalsta administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu.

Rīgas plānošanas reģionā Tukuma novads ir:

- otrās mājas rīdiniem, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas vieta;
- aiz Rīgas nākamā līmeņa specializētais ekonomiskās attīstības centrs.

Starptautiskā mērogā Tukuma novada darbība saistīta ar:

- rūpniecības produktu eksportu;
- speciālistu vidū nozīmīgu un atpazīstamu puķkopības, augļkopības un ogkopības centru.

„Tukumniekiem jābūt lepnākiem par savu novadu.”

4. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

Telpiskās attīstības perspektīva ir Tukuma novada Stratēģijas daļa, kurā grafiski un rakstveidā ir noteiktas teritorijas attīstības vēlamās ilgtermiņa izmaiņas, attīstības vadlīnijas un prioritātes. Tās balstās uz pilsētas attīstības vīziju un mērķiem, ko ietver šī Stratēģija. Telpiskā struktūra iezīmē novada teritorijas galvenās attīstības aprises, kuras tiek detalizētas novada Teritorijas plānojumā²⁷, kas pēc būtības ir viens no Stratēģijas īstenošanas instrumentiem.

Novada telpiskās attīstības perspektīvai jālīdzsvaro un savstarpēji jāsaista ilgtspējīgas attīstības dimensijas – sociālā, ekonomikas un vides.

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas telpiskā perspektīvu veido šādas sadaļas:

1. Galvenās funkcionālās telpas un telpiskās struktūras elementi;
2. Apdzīvojuma struktūra un publisko pakalpojumu klāsts;
3. Galvenie transporta koridori un satiksmes infrastruktūra;
4. Maģistrālie inženierkomunikācijas tīkli;
5. Lauku teritoriju telpiskā struktūra un industriālās teritorijas;
6. Dabas, kultūrvēsturiski nozīmīgās un ainaviski vērtīgās teritorijas;
7. Tukuma pilsētas attīstības perspektīva;
8. Prioritāri attīstāmās teritorijas.

Šajās sadaļās atspoguļotais vēlamais nākotnes stāvoklis pēc būtības satur vadlīnijas teritorijas integrētai plānošanai, tai skaitā teritorijas plānojuma un citu plānojumu izstrādei.

---

²⁷ Šobrīd spēkā Tukuma novada teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam.

Galvenās funkcionālās telpas un telpiskās struktūras elementi

Tukuma novads ir vieta, kur sabalansēti līdzās pastāv un mijiedarbojas dažādas funkcionālās telpas – pilsēta un lauku teritorija, apdzīvotas vietas un dabas teritorijas, daudzdzīvokļu nami, mazstāvu vēsturiskā apbūve un individuālās mājas pilsētā un koncentrēta apbūve un viensētas lauku teritorijā, ražošanas, darījumu teritorijas un atpūtas vietas, apstrādāti lauki, augļu dārzi, pļavas un neskarti meži.

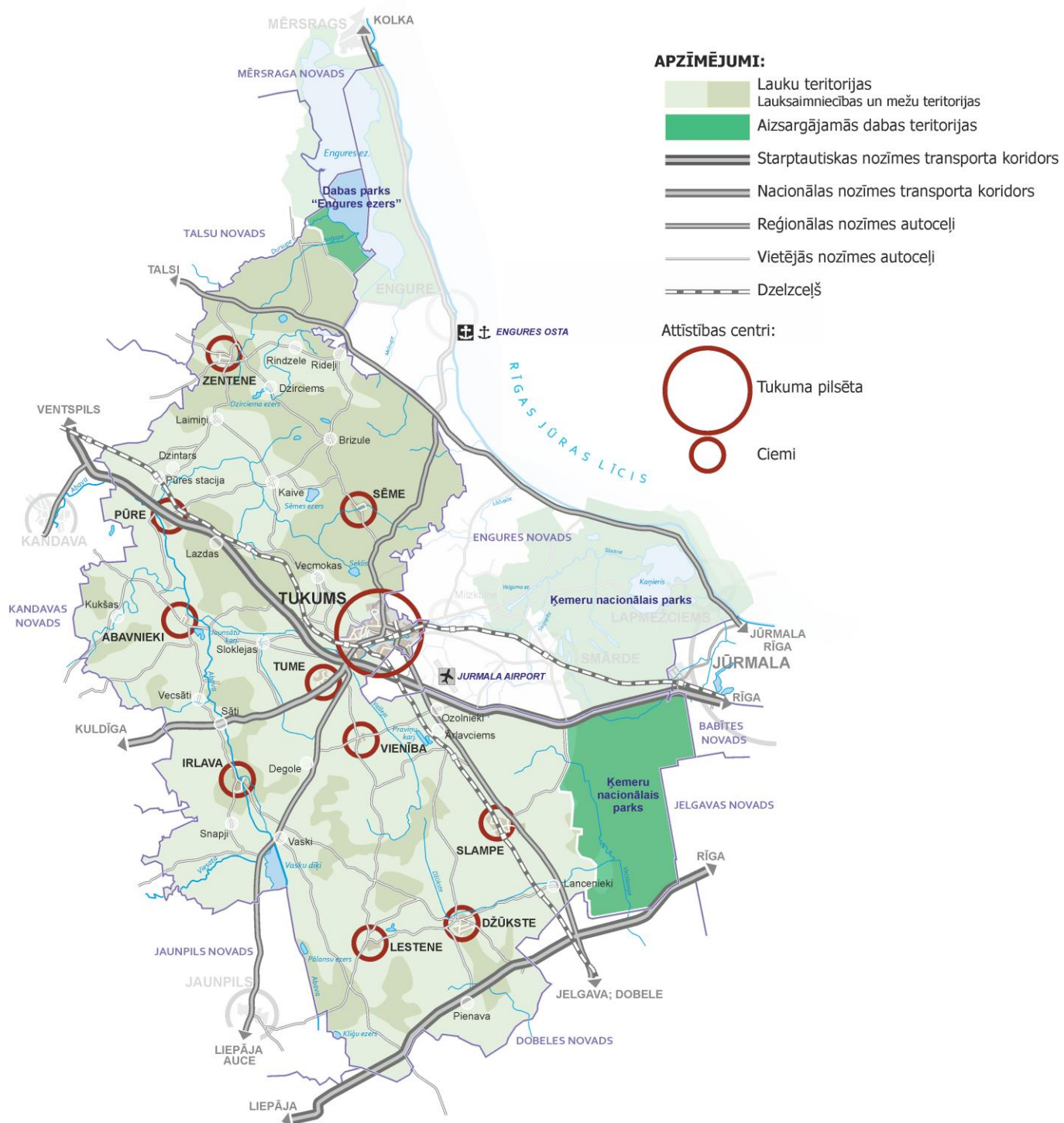
Tukuma novada telpiskās struktūras galvenie elementi ir:

- Tukuma pilsēta ar urbāno telpu;
- lauku koncentrētas apdzīvotas vietas – dažāda lieluma ciemi;
- lauku telpa ar lauksaimniecības, meža un aizsargājamām dabas teritorijām, ar viensētu grupām un viensētām;
- divi starptautiskie transporta koridori (Rīga – Ventspils un Rīga – Liepāja), viens no tiem - Rīgas – Ventspils transporta koridors - kā pamats industriālās (loģistika un saistītie pakalpojumi, rūpniecība) attīstības telpai;
- dažāda mēroga novada iekšējais transporta tīkls kā telpas vienojošs elements.

Galvenie Tukuma novada telpiskās attīstības virzieni ir:

- apbūves intensificēšana transporta mezgla – Tukuma, un galvenā transporta koridora tuvumā;
- esošo lauku apdzīvojumu respektējoša, sabalansēta lauku telpas izmantošana daudzveidīgiem saimnieciskiem (lauksaimniecība, mežsaimniecība, derīgo izrakteņu ieguve), rekreācijas un dabas aizsardzības mērķiem;
- transporta tīkla kvalitātes attīstība.

Apdzīvojuma struktūra un publisko pakalpojumu klāsts

Tukuma novadam raksturīga daudzveidīga apdzīvojuma struktūra, ko veido Tukuma pilsēta ar cilvēcīga mēroga urbāno telpu, dažāda lieluma ciemi un lauku telpa ar tai raksturīgo viensētu apdzīvojumu pagastu teritorijās.

Tukuma novada administratīvais centrs Tukuma pilsētā ir reģionālas nozīmes attīstības centrs, un tā darbības un attīstības ietekme ir plašāka par novada teritoriju. Pilsētā pieejamos publiskos un privātos pakalpojumus izmanto arī kaimiņu novadu iedzīvotāji un uzņēmumi. Nākotnē Tukuma kā reģionālas nozīmes attīstības centra loma pieaugs.

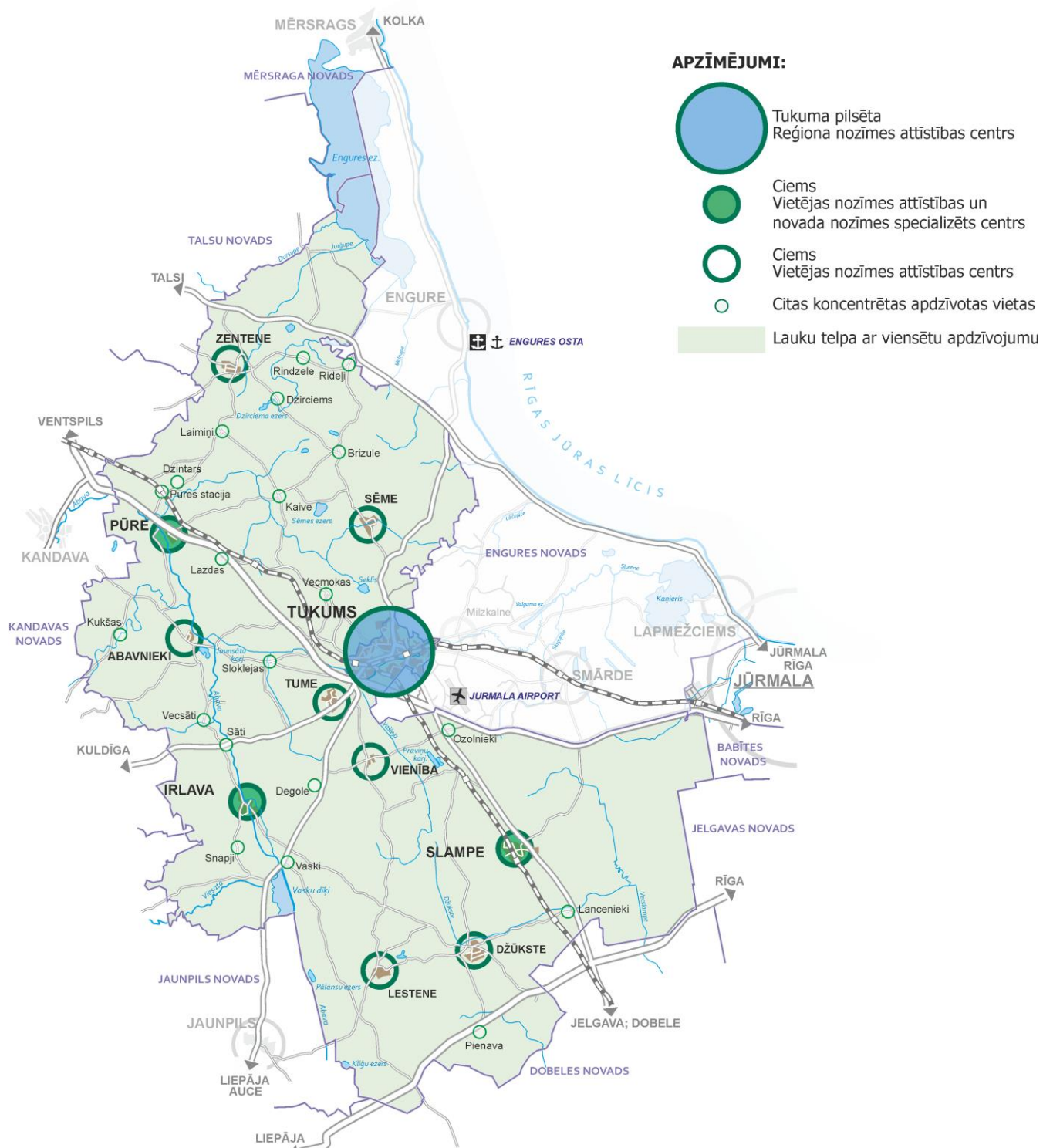
Tukuma pilsētā ir arī izteikts novada nozīmes attīstības centrs novada ietvaros. Vairāk kā puse (60%) novada iedzīvotāju dzīvo Tukuma pilsētā, un tāpēc pamatoti apgalvot, ka novadā kopumā ir monocentriska apdzīvojuma struktūra un tāda tā saglabāsies. Apdzīvoto vietu izvietojums, transporta infrastruktūra un sociālās infrastruktūras tīkls pamatā veido situāciju, ka, ja pakalpojums nav pieejams sava pagasta centrā, tad tas tiek saņemts Tukumā.

Novada lauku teritorijā ārpus Tukuma raksturīgs vairāku centru apdzīvojums un tam atbilstošs pakalpojumu tīkls. Pēc būtības visiem bijušajiem pagastu centriem ir vietējas nozīmes attīstības centra ietekme. Bet, ņemot vērā atsevišķu centru kādas jomas dominanti teritorijā ārpus Tukuma, sociālo infrastruktūru, centru izvietojumu un attālumu no Tukuma, pagastu centriem noteikts atšķirīgs attīstības centru statuss. Trim pagastu centru ciemiem noteikts novada nozīmes specializēta attīstības centra statuss, septiņiem pagastu centru ciemiem – vietējas nozīmes attīstības centra statuss.

Tukuma novada apdzīvoto vietu līmeņi:

- Pilsēta - reģionālas nozīmes attīstības centrs, galvenais novada nozīmes attīstības centrs: Tukums.
- Ciemi - vietējas nozīmes attīstības centri, novada nozīmes specializētie attīstības centri:
  - Pūre - ekonomiskais centrs,
  - Slampe – kultūras centrs,
  - Irlava - veselības un sociālās aprūpes centrs.
- Ciemi - vietējas nozīmes attīstības centri:
  - Abavnieki, Džūkste, Lestene, Sēme, Tume, Vienība, Zentene.
- Citi ciemi (Pienava, Degole, Dzintars, u.c.) un koncentrētas apdzīvotas vietas.
- Viensētas.

10.attēls. Tukuma novada apdzīvojuma struktūra.

Tukuma pilsētā kā reģionālas nozīmes attīstības centrā jāpaplašina un jāattīsta atbilstošā līmeņa attīstības centra publisko pakalpojumu klāsts (saukts publisko individuālo pakalpojumu „grozs”²⁸). Tukumā būs piejami šādi publiskie pakalpojumi:

- daudzveidīgs izglītības pakalpojumu klāsts - pirmsskolas izglītības iestādes, sākumskolas, pamatskolas un vispārējā vidējās izglītības iestādes, t.sk. valsts ģimnāzija, profesionālas ievirzes vidējās izglītības iestādes, ārpusskolas un interešu izglītības pakalpojumi, mūžizglītības pakalpojumi;
- jaunatnes centri;
- dažādas kultūras institūcijas - multifunkcionāla bibliotēka, tai skaitā reģiona galvenā bibliotēka, multifunkcionāls kultūras centrs, brīvdabas pasākumu iespējas, muzeji, izstāžu zāles, profesionālas ievirzes mūzikas un mākslas skolas;
- daudzveidīgas sporta iespējas, t.sk. stadions, slēgts baseins, ledus halle, nacionālas un reģionālas nozīmes sporta bāzes, profesionālas ievirzes sporta skola;
- dažāda līmeņa veselības aprūpes pakalpojumi – dienas stacionārā nodrošināta veselības aprūpe un pacientu viesnīcas pakalpojums, stacionāri veselības aprūpes pakalpojumi daudzprofila slimnīcā, steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, primārās veselības aprūpes pakalpojumi, ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi, zobārstniecības pakalpojumi, u.c.;
- dažādi sociālie pakalpojumi, tai skaitā modernizēta patversme, specializētās darbnīcas, grupu dzīvokļi, sociālā rehabilitācija, īslaicīgas sociālās aprūpes pakalpojumi personām ar invaliditāti, paliatīvajiem klientiem, pilnveidoti aprūpes dzīvesvietā pakalpojumi (drošības poga, mobilie pakalpojumi)u.c.,
- preventīvie pakalpojumi mazaizsargāto iedzīvotāju neatkarīgas dzīves sabiedrībā sekmēšanai, t.sk. atbalsta centri ģimenēm ar bērniem, speciālistu pieejamība;
- atskurbtuve;
- tūrisma informācijas centrs;
- valsts pārvaldes institūciju reģionālās struktūrvienības.

Novada ciemi - attīstības centri - primāri ir koncentrētas mājokļu teritorijas ar kvalitatīvu dzīves vidi; ikdienas un publisko pakalpojumu saņemšanas ciema un apkārtējās lauku teritorijas iedzīvotājiem; vietējās kopienas sabiedrisko aktivitāšu vietas, arī darba vietas.

Līdzās minētajam Pūre attīstās kā ekonomiskais centrs ārpus Tukuma ar nozīmīgu darba vietu skaitu; Irlava saglabājas kā sociālo pakalpojumu centrs; Slampe kā kultūras centrs.

Kvalitatīvu dzīves vidi ciemos – attīstības centros raksturo:

- dzīvojamās un publiskās telpas mija;
- droša un ērta gājēju un velo infrastruktūra;
- ērts ar sabiedrisko transportu nodrošināts savienojums ar novada centru;
- apgaismota centra daļa;
- centralizēta siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija;
- atkritumu savākšana un šķirošanas iespējas;
- atjaunojamas enerģijas sistēmas veidošana;
- labi sakari;
- nodrošinātas izziņas iespējas, tai skaitā bibliotēka, publiskais interneta punkts, pašvaldības informācijas punkts;
- iespējas dažādām kopienas aktivitātēm, t.sk. kultūras pasākumi, interešu izglītība;
- sporta iespējas telpās un laukā;

²⁸ Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam.

- atsevišķas izglītības iespējas;
- primārā veselības aprūpe;
- sociālie pakalpojumi – kopienas sociālā darba attīstība, grupu dzīvokļi, pilnveidoti aprūpes dzīvesvietā pakalpojumi, sociālā rehabilitācija, specializētas darbnīcas;
- tīrā vidē pieejamas mazdārziņu teritorijas;
- ikdienā nepieciešamu preču tirdzniecības pakalpojumi, bankomāta funkcijas.

Citu koncentrētu apdzīvotu vietu statuss un ciemu robežas pēc apspriešanās ar to iedzīvotājiem ir nosakāmas teritorijas plānojumā.

Viena no novada attīstības prioritātēm ir mājokļu piedāvājuma paplašināšana. Tāpēc atbalstāma ir jauna dzīvojamā apbūve, apdzīvojuma sistēmā saglabājot līdzsvaru starp teritorijā izvietoto mājokļu, darba vietu un pieejamo pakalpojumu daudzumu un daudzveidību.

- Mājokļu apbūve un sociālo un citu pakalpojumu objektu un darba vietu apbūve atbalstāma esošajās apdzīvotajās vietās. Prioritāri attīstāmas ir teritorijas transporta mezgla tuvumā, tas ir, Tukuma pilsētā, un ar to saplūdušajās pagastu daļās.
- Ciemos koncentrētāka apbūve atbalstāma neizmantotos vai pamestos objektos, nepilnīgi izmantotās teritorijās.
- Jaunu mājokļu būvniecība jāplāno vienlaikus ar modernu un videi draudzīgu inženiertehnisko infrastruktūru.
- Apdzīvotās vietās jāuztur un jāattīsta zaļās teritorijas tiešā pieejamības attālumā no mājokļa.
- Pilsētas un ciemu iedzīvotājiem ārpus apdzīvotām vietām to tuvumā tīrā lauku teritorijā, kas nav saistīta ar galvenajiem transporta koridoriem un industriālajām zonām, ieteicams saglabāt un veidot mazdārziņus.
- Lauku vēsturisko apdzīvoto vietu, viensētu grupu un viensētu apdzīvojums saglabājams un attīstāms kā latvisko lauku identitātes elements.
- Lauku telpā atbalstāma jauna viensētām raksturīga dzīvojamā apbūve, atļaujot to bez lielām saimniecībā izmantojamām lauksaimniecības teritorijām, bet ievērojot lauku videi raksturīgu zemu apbūves blīvumu un saglabājot raksturīgo ainavu.
- Dzīves vides uzlabošanai sekmējama dažādu apdzīvotās vietās vai to tuvumā esošu degradētu teritoriju sakārtošana, revitalizācija un izmantošana.

Cita novada attīstības prioritāte ir mūsdienīga izglītība. Izglītības pakalpojumu tīkla attīstības galvenie kritēriji ir pieprasījums (ko nosaka demogrāfiskā situācija), kvalitāte un infrastruktūra. Sākumskolas darbosies iespējami tuvāk dzīves vietai, bet pamatskolas, vidusskolas izglītības tīkla attīstībā atkarībā no demogrāfiskās situācijas izmaiņām tiks ņemta vērā kvalitāte un efektivitāte.

Nākotnē mainoties pakalpojumu struktūrai, jāveicina telpu izmantošanas dažādība. Tā, piemēram, aktuāla ir jaunu viesnīcu, viesu namu un citu viesu uzņemšanas un izmitināšanas vietu izveide. Cits neizmantotu telpu risinājums var būt arī dažādu kopienas aktivitāšu veikšanai.

Galvenie transporta koridori

Droša, ērta un ātra sasniedzamība ir viens no būtiskākajiem jebkuras teritorijas un vietas attīstības faktoriem, sevišķi svarīgi tas ir ekonomikas attīstībai.

Tukuma novadam ir stratēģiski izdevīgs novietojums valstī un optimāls savienojumu tīkls ar Rīgu un citiem lielākajiem attīstības centriem. Tukums ir viens no Rīgas plānošanas reģiona transporta organizācijas centriem (ārpus Rīgas) – ar autoceļu, dzelzceļu un gaisa satiksmes transporta iespējām.

Tukuma novadu šķērso divi starptautiskas nozīmes multimodāli transporta koridori Rīga – Ventspils un Rīga – Liepāja. Autoceļš Rīga – Ventspils ir iekļauts TEN-T pamattīklā un to var uzskatīt par novada attīstības mugurkaulu. Tāpēc, izmantojot šī transporta koridora potenciālu, ap šo transporta koridoru paredzēts paplašināt industriālo telpu - paredzēt teritorijas transporta, loģistikas un citu saistītu pakalpojumu un apstrādes rūpniecības attīstībai. Teritoriju pie Rīgas – Liepājas autoceļa attīstība pamatā saistīta ar lauksaimniecību.

Tukuma lidosta un lidlauks (saukta arī par Jūrmalas lidostu), lai arī neatrodas Tukuma novada teritorijā (tā Engures novada Smārdes pagasta teritorija) ir nozīmīgs Tukuma novada transporta infrastruktūru ietekmējošs objekts. Tukuma novads ir ieinteresēts šīs lidostas attīstībā.

Nākotnē pieaugs pasažieru dzelzceļa satiksmes nozīme kā vienam no galvenajiem sabiedriskā transporta veidiem no novada uz Rīgu un no Rīgas uz Tukumu. Darbosies pasažieru stacijas – Tukums un Tukums II. Ja nākotnē tiks atjaunota pasažieru vilciena satiksme uz Ventspili, tad novada teritorijā iespējama vēl viena stacija Pūrē.

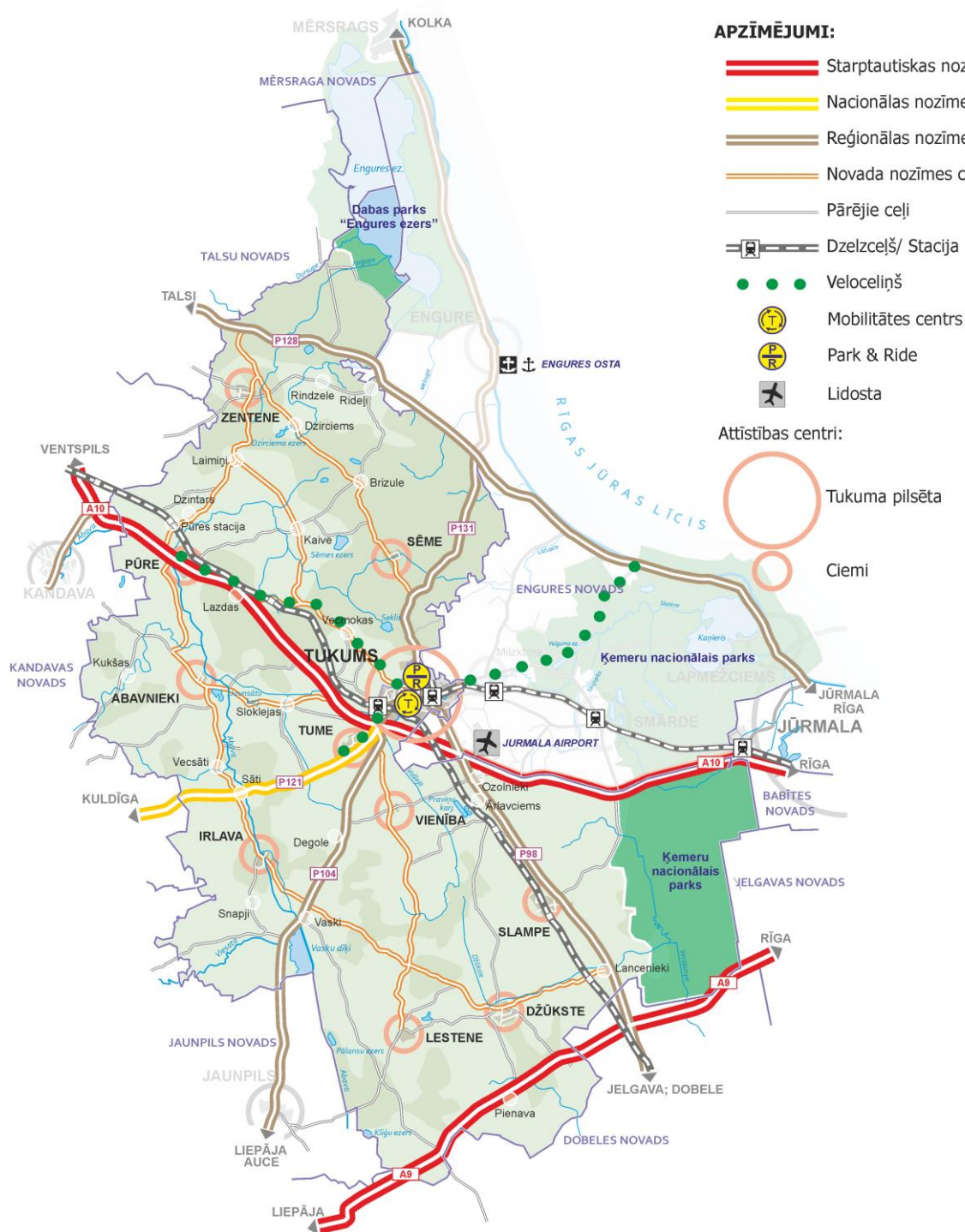
Tukumā kā transporta organizācijas centrā tiks izveidots vienots mobilitātes centrs, kas savieno dzelzceļa un dažāda mēroga autosatiksmi un velosatiksmi, kur ērtas ar *park un ride* auto un velo novietnes. Teritorija ap šo centru ir perspektīva dažādu pakalpojumu attīstībai.

Valstī transporta infrastruktūras attīstībā viena no prioritātēm ir drošība. Novadam svarīga ir droša autoceļu Rīga - Ventspils un Tukums - Jelgava aplveida krustojuma izbūve, kā arī divlīmeņa dzelzceļa šķērsojumu izbūve Tukuma pilsētā.

Nākotnē paredzēta reģionālas nozīmes autoceļa Tukums - Kuldīga ceļa uzlabošana un iespējams tā nacionālas nozīmes autoceļa statuss.

Tukuma novada esošais autoceļu tīkls savieno apdzīvotās vietas ar Tukumu un nodrošina citas iekšējas un ārējas saites. No jebkura novada attīstības centra uz Tukumu varēs nokļūt pa asfaltētu ceļu.

11.attēls. Tukuma novada transporta infrastruktūra.

Ērta transporta infrastruktūra un satiksme ir viena no Tukuma novada prioritātēm.

Atbalstot ilgtspējīgu dzīves veidu, novadā pieaugs sabiedriskā transporta loma un tā saucamā „vieglā” transporta (videi saudzīgā transporta – velo, elektro) loma. Sabiedriskais transports tiks organizēts tā, ka dienas laikā no jebkura novada attīstības centra vairākkārt iespējams nokļūt Tukumā un atpakaļ, tai skaitā uz darbu. Sakoordinēts autotransporta un dzelzceļa pasažieru satiksmes grafiks ļaus dienas laikā no novada centriem nokļūt Rīgā un atpakaļ.

Cienu apdzīvotās vietās ierīkotas auto un velo novietnes sekmēs ārpus ciemiem attālākās vietās dzīvojošo intensīvāku sabiedriskā transporta izmantošanu.

Daudzviet pieejamas elektrouzpildes vietas sekmēs plašāku videi draudzīga autotransporta izmantošanu.

Gājējiem droša ielu un ceļu infrastruktūra apdzīvotās vietās palielinās kājāmgājēju īpatsvaru.

Turpinoties veloinfrastruktūras attīstībai (veloceliņi, velo novietnes, velo serviss, velo noma), palielināsies velotransporta nozīme – to aktīvāk izmantos ne tikai sporta aktivitātēm, bet pārvietošanās vajadzībām. Sākotnēji tā tiks veidota Tukuma pilsētas un cienu ietvaros un no Tukuma caur Milzkalni uz jūru (savienojums ar Eiroveloceliņu), pakāpeniski palielinot tuvāko cienu savienojumus ar Tukumu un Tukuma otru savienojumu ar Eiroveloceliņu caur Vecmokām un Pūri. Veloceliņš no Tukuma uz jūru vērtējams kā prioritāri attīstāmā veloinfrastruktūra.

Maģistrālie inženierkomunikācijas tīkli

Lauku teritorijas telpiskā struktūra un industriālās teritorijas

Tukuma novada lauku teritorijas (ārpus pilsētas un ciemu robežām) telpisko struktūru pamatā veido lauksaimniecības teritorijas un mežu teritorijas, kā arī cita veida saimnieciskās darbības teritorijas, ūdeņi un derīgo izrakteņu ieguves vietas. Novada lauku teritorijai raksturīga mozaikveida struktūra, kur mijas dažāda lieluma un lietojuma lauksaimniecības teritorijas un meža teritorijas.

Lauksaimnieciskā ražošana jeb agrobizness un ar to saistītā pārtikas rūpniecība ir viena no galvenajām Tukuma novada specializāciju veidojošajām ekonomikas nozarēm. Sevišķi būtiska tā ir Slampes pagasta, Džūkstes pagasta un Lestenes pagasta teritoriju attīstībai.

- Atbalstāma lauksaimniecības teritoriju daudzveidīga izmantošana agrobiznesa vajadzībām (graudkopība, augkopība, dārzkopība, lopkopība u.c.), tai skaitā bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai.
- Jāveicina plašāka lauksaimniecības zemju izmantošana tiešai lauksaimnieciskai ražošanai. Nav pieļaujama novadā vērtīgāko lauksaimniecības zemju degradēšana vai izmantošana derīgo izrakteņu ieguvei.
- Atbalstāma un veicināma ir lauksaimnieku kooperācija un lielsaimniecību veidošana.
- Nākotnē aktuāla ir meliorācijas sistēmu sakārtošana.
- Tukuma novada teritorijā nav atļauta ģenētiski modificētu kultūraugu audzēšana.

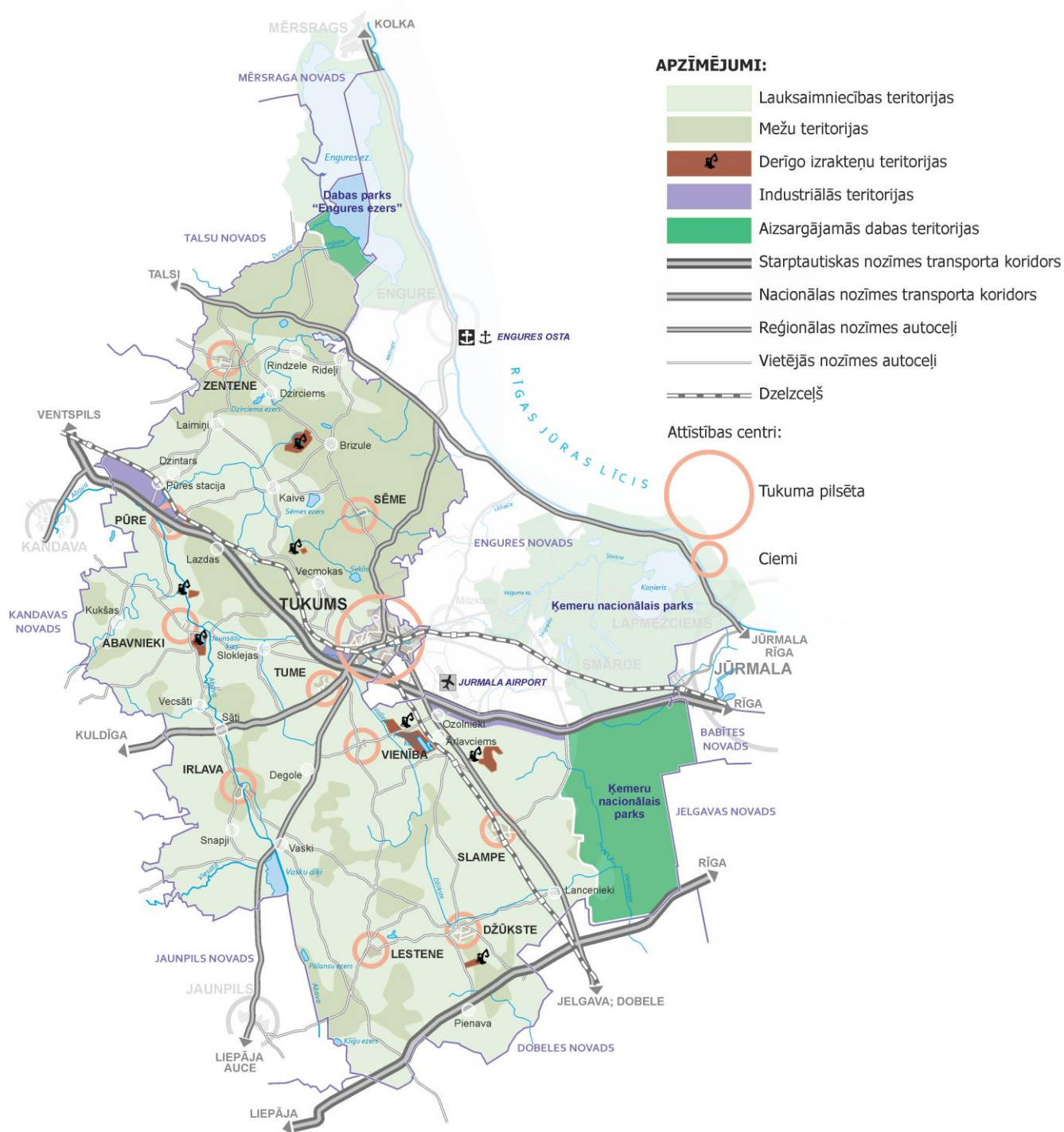
Novada mežu teritorijām ir gan saimnieciska, gan rekreatīva nozīme un tāda tā saglabājama arī nākotnē. Turpinot mežu saimniecisku izmantošanu, nepieciešams atjaunot mežu resursus. Līdzsvarā ar saimniecisko izmantošanu nepieciešams uzturēt mežu rekreatīvo potenciālu, saglabāt ainaviski vērtīgās teritorijas un pilnvērtīgāk izmantot šo mežu potenciālu rekreācijai un izziņai.

Tukuma novadā teritorijā atrodami tādi derīgie izrakteņi kā dolomīts, māls, smilts, grants, kūdra. Derīgo izrakteņu ieguve arī nākotnē būs nozīmīgs novada vietējās saimniecības elements. Jaunas atradnes veidojamas tikai, ja tās nekonfliktē ar blakus un tuvumā esošām teritorijām vai ja nodrošināta atdaloša buferzona.

Tā kā Tukuma novads nav ūdeņiem bagāts, tāpēc sevišķa vērība pievēršama esošajiem ūdens resursiem, tai skaitā Tukuma pilsētā. Lai nākotnē palielinātu rekreācijas iespējas novada teritorijā, atbilstoši šādai izmantošanai jāsakārto izmantotie grants karjeri kā publiski pieejamas ūdensvietas.

Jāņem vērā, ka nākotnē, arvien plašāk ieviešot jaunās tehnoloģijas un tehniku, samazināsies strādājošo skaits lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, tāpēc jāatbalsta jauna veida darba vietu ienākšanu lauku telpā, t.sk. attālinātās darba vietas. Jāatbalsta neizmantotu apbūvētu teritoriju izmantošana, tai skaitā mainot izmantošanas mērķi. Atbalstāma arī ražošanas izvietošana šādās teritorijās, iespējami izvairoties no konfliktsituācijas starp ražošanu un dzīvojamo, rekreācijas telpu un dabas aizsardzību. Visā novada teritorijā ievērojami jāpaplašina viesu uzņemšanas pakalpojumi. Izmantojot vienas no galvenajām novada konkurētspējīgās priekšrocības - transporta koridora Rīga – Ventspils – potenciālu, teritorijās ap to un Tukuma pilsētas daļā paredzēts paplašināt industriālo telpu - paredzēt teritorijas transporta, loģistikas un citu saistītu pakalpojumu un apstrādes rūpniecības attīstībai. Industriālās teritorijas jānodrošina ar atbilstošām inženierkomunikācijām. Veidojot industriālo zonu, jāizvairās no garas vienlaidu joslas veidošanas bez atdalošajām zaļajām teritorijām.

13.attēls. Tukuma novada lauku teritorijas telpiskā struktūra un industriālās teritorijas tajā.

Dabas, kultūrvēsturiski nozīmīgās un ainaviski vērtīgās teritorijas

Saglabātas un kārtībā uzturētas novada dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviski vērtīgās teritorijas ir būtisks resurss pievilcīgai Tukuma novada dzīves telpas, rekreācijas un tūrisma attīstībai, kā arī tas ir nozīmīgs nacionālās identitātes saglabāšanas elements.

Tukuma novada raksturīga iezīme ir dabas teritoriju daudzveidība. Novada dabas teritoriju telpisko struktūru lauku teritorijā veido lauksaimniecības zemes, pļavas, meži un ūdeņi.

Novada teritorijā ir četras Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) - Ķemeru nacionālais parks, kas ir arī valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, dabas parks „Engures ezers”, dabas liegums „Riesta – Džūkstenes purvs” un dabas liegums „Tumes meži”.

Tukuma novada teritorija ir bagāta ar kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem – ar kompleksām apbūves un tās vides kopām. Nozīmīgākie kultūrvēsturiskie objekti novadā ir Tukuma vecpilsēta, Durbes pils, Jaunmoku pils, Kukšu muiža, Zentenes muiža un Lestenes Brāļu kapu komplekss. Novada attīstībā svarīgi, ka šie kompleksie objekti tiek saglabāti, pienācīgi uzturēti un sabiedrībai pieejami. Neatņemams kultūrvēsturiskā mantojuma elements ir novada baznīcas.

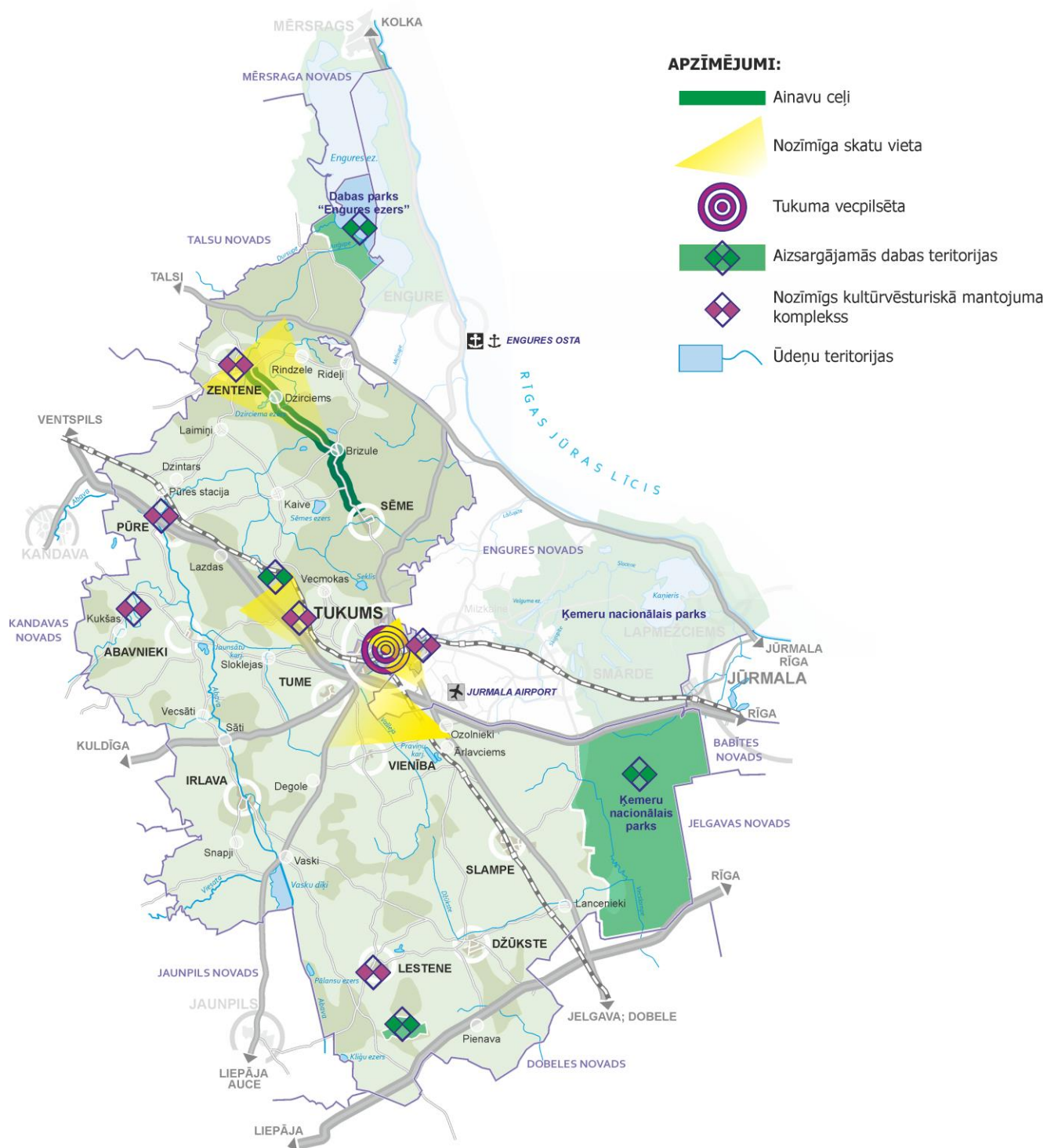
Dažādās dabas teritorijas, kultūrvēsturiskie objekti un izveidotā apbūve un apstādījumi veido novada ainavas daudzveidību. Attīstībai nozīmīga gan cilvēku veidota ainava, gan dabas ainavas.

Novadā vērtīgākās ainavu teritorijas ir gleznās skatu vietas jeb ainavu koridors uz Rīgas – Ventspils autoceļa posmā ap Jaunmoku pili, iebraukšana Tukuma pilsētā pa Jelgavas – Tukuma ceļu ar skatu uz Vecpilsētu, skats ceļa posmā no Vienības uz Tukumu uz Tukuma – Lestenes autoceļa un Tukuma – Zentenes autoceļa posms no Sēmes līdz Zentenei. Nākotnē Sēmes - Zentenes ceļa posms attīstāms kā ainavu ceļš, tas nozīmē, ka tam nepieciešams kvalitatīvs segums, saglabāta ceļu likumainība un sakārtota ceļu ainava, nozīmīgajās skatu vietās jaunai apbūvei jā saglabā šo vietu raksturs.

Lai nodrošinātu dabas, ainavas un kultūrvēsturiskā mantojuma efektīvāku izmantošanu novada saimniecības attīstībai, jāpaplašina tūrisma infrastruktūra, tai skaitā viesnīcas, viesu nami un citas viesu izmitināšanas vietas, un jāpilnveido tūrisma pakalpojumi un to kvalitāte.

Kultūrvēsturisko teritoriju un ainavas saglabāšana sekmē iedzīvotāju nacionālās pašapziņas vairošanu un piederības sajūtu novadam. Atbalsta tūrisma infrastruktūras veidošana un paplašināšana.

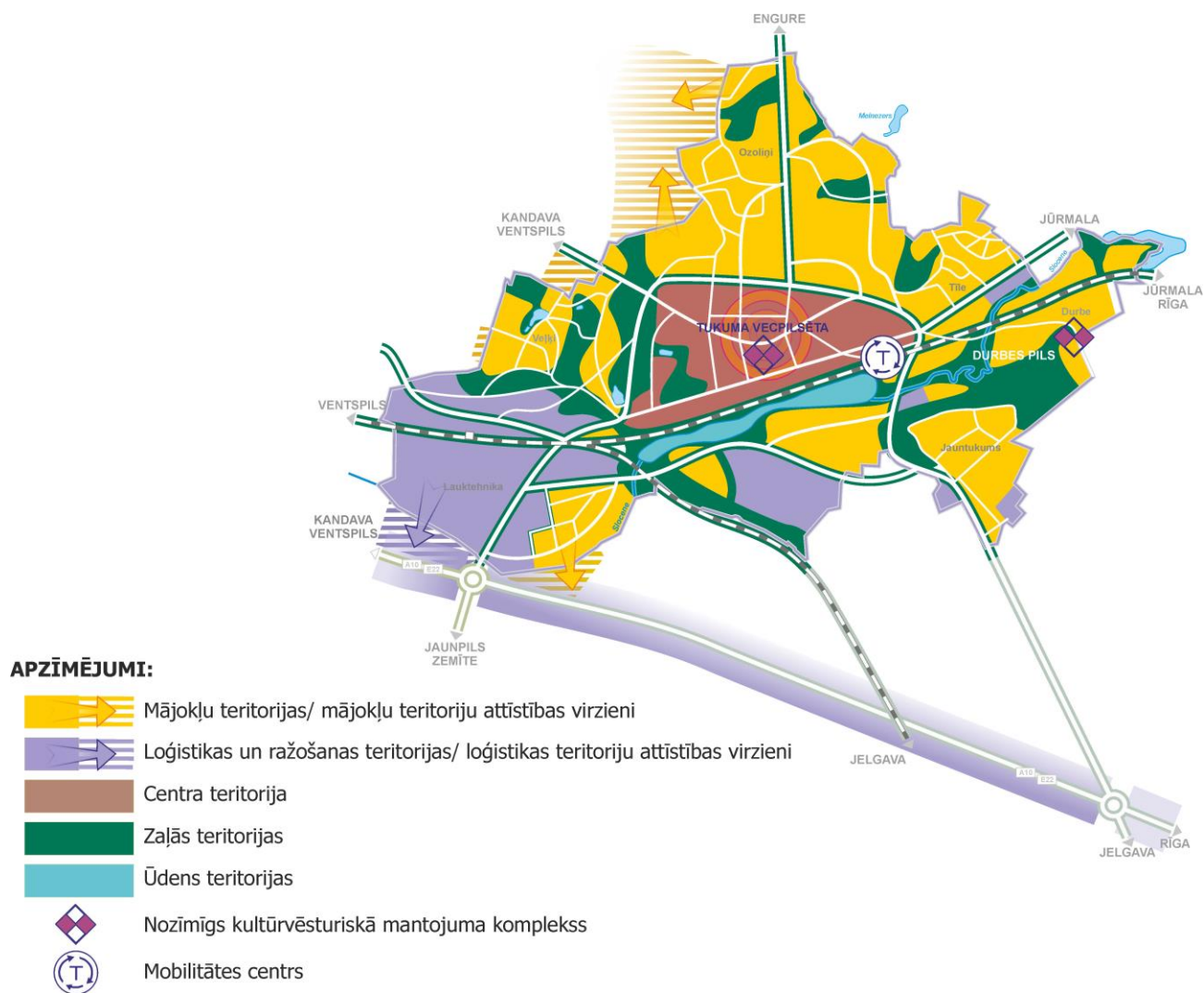
14. attēls. Aizsargājamās dabas teritorijas, kultūrvēsturiski nozīmīgās un ainaviski vērtīgās teritorijas Tukuma novadā.

Tukuma pilsētas attīstības perspektīva

Tukuma pilsēta kā reģionālas nozīmes attīstības centra attīstības virzieni ir:

- ekonomisko aktivitāšu paplašināšana – industriālās zonas paplašināšana, degradēto un neizmantoto vietu un objektu revitalizēšana, publisko pakalpojumu attīstība, tūrisma attīstība;
- mājokļu piedāvājuma paplašināšana un attīstība;
- Tukuma vecpilsētas (Vectukuma) reģenerācija;
- transporta infrastruktūras un satiksmes uzlabošana.

Pilsētas telpiskā attīstība balstās uz kompakturno principu, cilvēciskā mēroga ievērošanu un rošīgas zaļās mazpilsētas gara (rakstura) saglabāšanu.

15.attēls. Tukuma pilsētas attīstības telpiskā perspektīva.

Galvenie Tukuma pilsētas telpiskās struktūras elementi ir:

- centra teritorija;
- mājokļu teritorijas;
- zaļās un ūdeņu teritorijas;
- industriālās teritorijas;
- mobilitātes centra teritorija un transporta asis;

Centra teritorija ir jaukta dzīvojamā, darījumu un publiskās dzīves telpa. Tajā ietilpst arī Tukuma vecpilsēta, kas ir viena no novada kultūrvēsturiski nozīmīgajām teritorijām. Kompleksi ar mājokļu programmu nepieciešams izstrādāt Tukuma vecpilsētas – Vectukuma - reģenerācijas plānu, lai nodrošinātu tās vitālītāti un pievilcību. Šīs telpas veidošanā būtiska loma ir sakārtotām, pilnvērtīgām apbūves teritorijām ar vizuāli pievilcīgu, kvalitatīvu un savam laikam atbilstošu arhitektūru, kultūrvēsturiskā mantojuma un ainavas saglabāšanai un arī jaunu, laikmetīgu un modernu akcentu ieviešanai.

Mājokļu teritorijās ietilpst gan individuālo, gan daudzdzīvokļu mazstāvu un daudzstāvu apbūve. Šajā daļā mājokļi mijas ar sabiedrisko apbūvi un pakapojumu vietām. Mājokļu teritorijās jānodrošina zaļo teritoriju pieejamība un aktīva dzīves veida un ģimeņu telpas. Pilsētai aktuāla mājokļu piedāvājuma palielināšana, kā arī risināms jautājums par padomju laiku daudzdzīvokļu namu teritoriju modernizēšanu.

Pilsētas zaļās teritorijas veido pilsētas rekreācijas un ainavas telpu, tās caurvij un līdzsvaro citu telpu klājumus. Tukuma pilsētā nākotnē jādzīvina un jāizmanto pilsētā esošās ūdensmalas - vairāk izceļama Slocenes upes mala un atjaunojams Tukuma ezers, jāpilnveido zaļās teritorijas – jāsakārto parki. Ar Engures novada pašvaldību un Latvijas Valsts mežiem jāatrisina jautājums par Melnezaru.

Industriālās teritorijas saistītas ar novada specializācijas biznesa attīstību.

Detalizētāk plānojot pilsētas teritoriju, iespējami jācenšas neveidot masīvas vienas funkcijas teritorijas, ja nepieciešams, vienas funkcijas teritorijās iespēju robežās jāveido atdalošās zaļās joslas.

Veicot plānošanu pēc iespējas jāizvairās no situācijas, ka blakus tiek veidotas konfliktējošas telpas. Ja tāda situācija neizbēgama, tad telpas iespēju robežās nepieciešams atdalīt.

Pilsētas teritorijā jāintegrē esošās piepilsētas urbānās telpas, tai skaitā jāparskata pilsētas robežas un jāpaplašina tās.

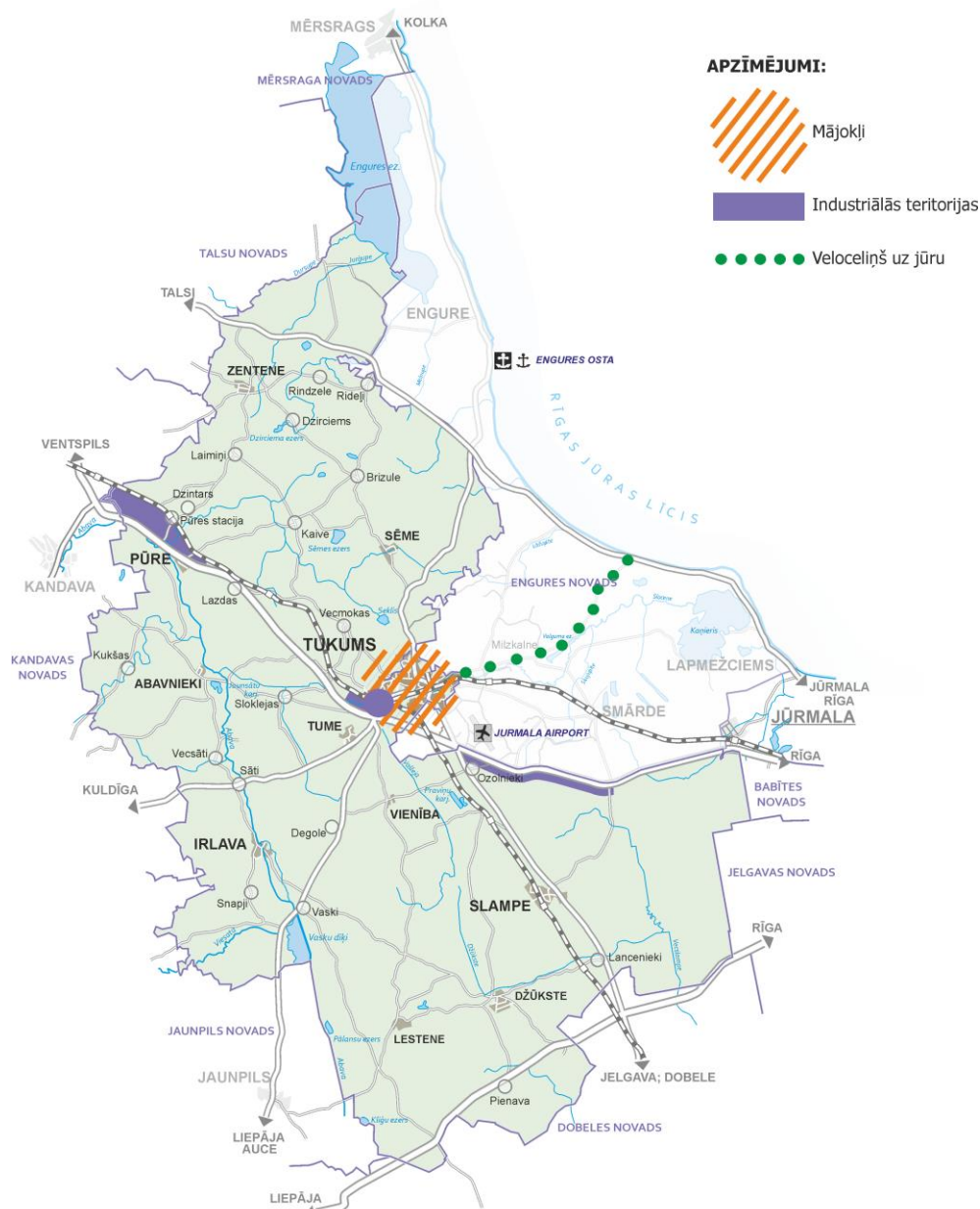
Ap pilsētas teritorijām, tai skaitā jaunajām, vēlams saglabāt zaļo buferzonu. Pilsētai tuvās pagastu teritorijās tīrās vietās jāpilnveido mazădārziņu piedāvājums pilsētniekiem.

Prioritāri attīstāmās teritorijas

Ņemot vērā novada tematiskās prioritātes, kā prioritāri attīstāmās teritorijas noteiktas: kompleksas galvenā transporta koridora (Rīga – Ventspils) un transporta mezgla tuvumā esošās industriālās un pakalpojumu teritorijas un teritorijas mājokļu attīstībai.

Transporta infrastruktūrā prioritāri izceļams veloceļiņš uz jūru, kā izbūve realizējama sadarbībā ar Engures novadu.

16.attēls. Tukuma novada prioritāri attīstāmās teritorijas.

5. STRATĒGIJAS ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBAS UN NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2033.gadam (Stratēģijas) īstenošanas instrumenti ir Tukuma novada attīstības programma un Tukuma novada teritorijas plānojums.

Tukuma novada attīstības programma ir pašvaldības vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā izvērtēti Stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanas rīcības virzieni, to ietvaros nosakot sagaidāmos rezultātus, veicamos uzdevumus, pasākumus, rīcības plānu un investīciju plānu.

Tukuma novada teritorijas plānojums ir pašvaldības ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, tajā skaitā funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi.

Neviens plānošanas dokuments nedrīkst būt „akmenī iecirsts”, tiem ir jābūt tik elastīgiem, lai strauju situācijas izmaiņu rezultātā būtu iespējams ātri pielāgoties un adaptēties faktiskajai situācijai²⁹.

Ik gadu Tukuma novada pašvaldība apkopo aktuālus datus par pašvaldības virzību uz Stratēģijā nospraustajiem mērķiem un informāciju par Stratēģijā balstītiem uzsāktajiem un apstiprinātajiem lokālplānojumiem un tematiskajiem plānojumiem. Pašvaldība sagatavo vienotu „Pārskatu par Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas īstenošanu” (Pārskats).

Pārskata struktūru veido šādas nodaļas:

- Ievads;
- 1. Virzība uz novada attīstības mērķiem;
- 2. Teritorijas plānojuma aktualizācija un jaunie plānojumi;
- 3. Rīcības virzienu rezultāti;
- 4. Rīcības plāna izpilde;
- Secinājumi un priekšlikumi.

Pārskata 1. nodaļā koncentrēti apkopoti dati attīstības mērķus raksturojošiem rādītājiem un konstatēts vai attīstības virziens saskan ar plānoto.

2.nodaļā sniegts ieskats par teritorijas plānojuma aktualizēšanu (ja tāda tiek veikta) un uzskaitīti uzsāktie un apstiprinātie lokālplānojumi un tematiskie plānojumi (ja tas veikts).

Pārskata 3.nodaļā koncentrēti apkopoti dati par katra rīcības virziena rezultativajiem rādītājiem, novērtēts, vai situācija atbilst plānotajam, kā arī norādītas rīcības virziena jomas aktualitātes valstī un reģionā.

4.nodaļā rīcības plānā iepretim katram plānotajam pasākumam norādīts paveiktais.

Noslēgumā galvenie secinājumi par novada attīstību un priekšlikumi turpmākai darbībai par nepieciešamību veikt grozījumus kādā no pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem vai kādā jauna nepieciešamību.

Balstoties uz ikgada Pārskatu, pašvaldība aktualizē Attīstības programmas rīcības plānu un investīciju plānu³⁰.

²⁹ Rīgas plānošanas reģions

³⁰ MK 16.10.2012. noteikumu Nr.711 „Noteikumi par pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentiem” 16.punkts nosaka, ka Rīcības un investīciju plānu aktualizē ne retāk kā reizi gadā, ievērojot pašvaldības budžetu kārtējam gadam.

Ne retāk kā reizi četros gados pašvaldība veic novada iedzīvotāju aptauju par apmierinātību ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem. Aptaujas rezultātus iekļauj Pārskatā pie atbilstošiem mērķiem un rīcības virzieniem.

Gadu pirms vidēja termiņa plānošanas perioda noslēguma (2019.gadā) pašvaldība sagatavo izvērstāku pārskatu, lai tādā veidā sagatavotos jaunas Attīstības programmas izstrādei.

Par Tukuma novada Stratēģijas un Attīstības programmas uzraudzību atbildīgā struktūrvienība pašvaldībā ir Attīstības nodaļa, kas organizē datu un informācijas apkopošanu un Pārskata sagatavošanu.

Datu regulārai aktualizēšanai un dinamikas veidošanai tiek izveidota pašvaldības attīstības datu bāze. Par datu bāzes veidošanu un uzturēšanu atbildīga ir Attīstības nodaļa.

Līdz katra gada 1.augustam Pārskatu iesniedz apstiprināšanai Tukuma novada domē.

Pēc Pārskata apstiprināšanas nedēļas laikā to publicē pašvaldības mājas lapā un, izmantojot dažādus kanālus, informē sabiedrību par Pārskata publicēšanu.

“Pēc 20 gadiem es strādāšu Tukuma novada domē. Es dzīvošu Tukuma novadā, man būs viensēta, kur būs mana māja un kūts ar mājlopiem. Man būs vismaz 4 bērni, visi izglītoti un sirsnīgi. Tukuma novads būs manas mājas, kurā es dzīvošu un attīstīšu sevi.”

Izmantotie un skatītie dokumenti un citi materiāli

- Attīstības plānošanas sistēmas likums. Pieņemts 08.05.2008.
- Likums „Par pašvaldībām”. Pieņemts 19.05.1994.
- Teritorijas attīstības plānošanas likums. Pieņemts 13.10.2011.
- Ministru kabineta 16.10.2012. noteikumi Nr. 711 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”.
- Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
- Ministru kabineta 01.07.2014. noteikumi Nr. 367 „Reģionālās attīstības uzraudzības un novērtēšanas kārtība”.
- Tukuma novada integrētās attīstības programma 2011.-2017.gadam.
- Pārskats par programmas īstenošanu 2013.gadā.
- Pārskats par programmas īstenošanu 2012.gadā.
- Pārskats par programmas īstenošanu 2011.gadā.
- Tukuma novada teritorijas plānojums 2011.-2023.gadam.
- Tukuma novada pašvaldības nolikums.
- Tukuma novada pašvaldības 2013.gada publiskais pārskats. Tukuma novada dome, 2014.
- Tukuma novada pašvaldības 2012.gada publiskais pārskats. Tukuma novada dome, 2013.
- Tukuma novada pārtikas stratēģija 2014.-2020.gadam. Projekts. Tukuma novada dome, 2014.
- Attīstības plānošana pašvaldībās. Metodoloģiskais materiāls Rīgas plānošanas reģiona vietējo pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei. Rīga, RPR, 2013.
- VRAA. Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un analīze. Rīga, 2013.
- Labākās reģionu pilsētas biznesam. Forbes, 2014.gada jūnijs.
- Latvija. Pārskats par tautas attīstību 2012/2013/ Ilgtspējīga nācija. LU, SPPI, 2013.
- Ilgtermiņa konceptuālais dokuments „Latvijas izaugsmes modelis. Cilvēks pirmajā vietā”
- Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam.
- ES stratēģija Baltijas jūras reģionam.
- Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei.
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000.-2020.gadam.
- Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2005.-2025.gadam.
- Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam. Projekts.
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam.
- Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.
- Jaunpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2037.gadam.
- Kandavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2033.gadam.
- Engures novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2033.gadam.
- Mērsraga novada telpiskās attīstības stratēģija.
- Dobeles novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2033.gadam.
- Babītes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.
- Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010.-2030.gadam.

TE SATIEKAS...